

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ
СТАРШОКЛАСНИКІВ-
СКЛАДОВІ ВИБОРУ
Ч.ІІ.**

(за матеріалами науково-практичної конференції)

м. Черкаси
2013 рік

УКЛАДАЧ:

Богославець Г. І. – старший викладач кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій Черкаського ОІПОПП.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Андрющенко Т. К. - завідувач кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій, кандидат педагогічних наук;

Гладка Н.М.- завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій Черкаського ОІПОПП.

Тема профільного навчання у старших класах загальноосвітніх навчальних закладів в умовах реформування української освіти є дуже актуальною. Особливості змісту, функції, проблеми і пошуки його впровадження як у міських, так і у сільських загальноосвітніх школах розкривають виступи учасників науково-практичної конференції, пропоновані читачам збірника.

Для керівників загальноосвітніх навчально-виховних закладів, учителів, методичних об'єднань та методистів.

Затверджено на засіданні Вченої ради інституту,
Протокол № 1 від 05.03.2013 року

ЗМІСТ

Богославець Г.І.	Профільна старша школа – якою їй бути ?	4
Окунев Б.Й.	Оновлення навчально-виховного процесу в профільній школі.	11
Діденко Т.А.	Організація профільного навчання в умовах загальноосвітнього навчального закладу.	26
Семененко З.В.	Роль позашкільного навчального закладу щодо організації профільного навчання школярів.	31
Демчук Г.І.	Профільне навчання у сільській школі.	35
Вахніна Н.Я.	Організація профільного навчання у сільській школі.	42
Буртова С.Л.	Організація профільного навчання в умовах сільської школи.	44
Крижановська С.А.	Навчання наблизити до життя.	57
Кобець Н.С.	Різнопрофільні групи - шлях до якісного впровадження профільного навчання у сільській школі.	59
Коваленко С.О.	Проблеми і перспективи профільного навчання у сільській школі.	64
Пустовойт О. П.	Профільне навчання у сільській школі: проблеми, перспективи, досвід.	67
Дерев'янку Г.В.	Організація профільного навчання у сучасній сільській школі.	78
Яценко К. М.	Профілізація у школі – свідомо підготовка учнів до вибору професії.	81
Горбенко Т.І.	Профілізація сільської школи-вимога часу.	84

Т.А. Діденко,
заступник директора Смілянської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №11
Смілянської міської ради

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У СМІЛЯНСЬКІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ І-ІІІ СТУПЕНІВ №11

Одна з найскладніших проблем, яка постає перед учнем старшої школи, – вибір майбутньої професії. Вирішення її є важливою як для юної особистості, так і для батьків та вчителів: адже від правильного вибору професії залежить успіх людини в житті, її самореалізація. Сьогодні змінилися завдання, які ставляться перед школою та вчителями. Традиційна модель освіти, яка була спрямована лише на передачу майбутньому спеціалісту необхідних знань, умінь і навичок, втратила свою перспективність, виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту зі знань спеціаліста на його людські, особистісні якості, які постають водночас і як ціль, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Профільне навчання в старшій школі — один із найважливіших компонентів модернізації загальної середньої освіти, спрямований на забезпечення індивідуальних потреб школярів, які виявляють підвищений інтерес до окремих предметів, для професійного самовизначення, успішної соціалізації, полегшення адаптації до самостійного життя, виховання відповідальності за прийняття рішень та на формування єдиної життєвої світоглядної, наукової, культурної та професійної компетентності учнів, що забезпечить їх подальше самовдосконалення та самореалізацію.

Профільна школа передбачає практичну спрямованість освіти, подолання відірваності знань від реального життя, посилення прикладного аспекту знань, необхідність вивчення предмета у тісному зв'язку з потребами практики, науки і техніки, тобто вміння учнів застосовувати знання на практиці.

На концептуальному рівні профільне навчання визначається як один зі шляхів забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Модель допрофільної, профільної освіти учнів загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №11 спрямована на:

- удосконалення організаційного забезпечення: вивчення запиту батьків, створення умов для врахування інтересів учнів;
- розширення мережі курсів за вибором, факультативів; розвиток матеріально-технічної бази навчальних кабінетів;
- коригування змісту і структури навчальних програм (у відповідності до Концепції профільної освіти);

- організацію психолого-педагогічного супроводу профільної і допрофільної освіти;
- удосконалення системи методичної роботи з підвищення професійної компетентності вчителів;
- створення оптимальних умов для розвитку навчально-виховних, професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів;
- створення моніторингу якості профільної та допрофільної освіти.

Профільне навчання в школі реалізується відповідно до Положення національної доктрини розвитку освіти України XXI ст., Закону України «Про загальну середню освіту», Концепції загальної середньої освіти, Концепції профільного навчання, Концепції розвитку школи на 2010 – 2015 н. р., Програми розвитку школи на 2010 – 2015 н. р., Програми організації допрофільної підготовки та профільного навчання учнів школи.

Пріоритетним напрямом діяльності профільних класів є розроблення нових технологій навчання. Особливого значення в зв'язку з цим набуває проблема методів викладання профільних предметів і курсів за вибором та факультативів.

Метою впровадження моделі профільного та допрофільного навчання у школі №11 є:

- забезпечення можливостей до рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж усього життя;
- виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

Основними завданнями системи профільного навчання в школі є:

- створення умов для навчання старшокласників відповідно до їх професійного самовизначення;
- організація і проведення самостійної експериментальної пошукової роботи, володіння інтерактивними інформаційно-комунікативними технологіями;
- робота з обдарованими дітьми;
- формування психолого-комунікативної компетенції, вміння організовувати навчання на основі співпраці, створення ситуації успіху;
- участь учнів в олімпіадах, конкурсах, МАН, турнірах;
- оволодіння методикою викладання відповідно до профілю навчання;
- необхідне знання вчителем вікової психології;
- вдосконалення змісту освіти в профільних класах;
- здобуття якісної освіти, яка відповідає їх профілю.

Цьому сприяють успішно реалізовані у школі заходи щодо впровадження профільного навчання. А це:

- моніторингові дослідження запитів учнів щодо задоволення освітніх потреб;

- організація просвітницької роботи серед учнів та їхніх батьків про формування мережі профільних класів;
 - проведення профорієнтаційної роботи серед учнів 8–9 класів;
 - поповнення та оновлення банку даних через інформаційно-ресурсний термінал Центру зайнятості;
 - діагностика професійної підготовленості вчителів до роботи у профільних класах та організація методичної роботи для них;
 - забезпечення психолого-педагогічного та методичного супроводу учнів, батьків та педагогічних працівників щодо впровадження профільного навчання;
 - поповнення навчально-методичної та матеріальної бази навчальних кабінетів з предметів поглибленого вивчення та профільного навчання;
 - забезпечення бібліотеки школи комплектами наукової, довідкової, науково – популярної літератури та програмними засобами навчання;
 - вивчення нормативно-правової бази, законодавчих актів, інструктивно – методичних рекомендацій щодо профільного навчання учнів;
 - організація роботи з Центром зайнятості діагностики професійного спрямування учнів, розробці пам'яток, анкет щодо визначення нахилів та потреб учнів;
 - вивчення мотивів вибору школярами майбутнього профілю навчання, забезпечення відстеження змін у освітніх запитах учнів через моніторинг учнів 7 та 9 класів;
 - запровадження у 8–9 класах предметів поглибленого вивчення, ведення курсів за вибором, консультацій та факультативів, що забезпечують поглиблення предметів майбутньої профілізації;
 - організація дотримання наступності між допрофільною підготовкою та профільністю навчання;
- здійснення моніторингу працевлаштування випускників та вибору їх професій.

Для успішної реалізації профільного навчання адміністрація школи спрямовує свою діяльність на:

- вивчення та дотримання нормативно-правової документації щодо організації профільного навчання та допрофільної підготовки;
- розробку робочого навчального плану;
- укладання усної та письмової угоди про співпрацю у ВНЗ (I-IV рівня акредитації);
- організацію співпраці з Кіровоградським національним технічним університетом, Європейським університетом, Національним університетом державної податкової служби України, Корсунь - Шевченківським педучилищем, Черкаським національним університетом ім. Б. Хмельницького;
- аналіз кадрового забезпечення.

Визначено вимоги до вчителя, який працює у профільних класах:

- необхідність підвищення кваліфікації на базі міського методичного кабінету, обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників;

- участь в обласних семінарах, конференціях, читаннях;

- самоосвіта;

- використання у роботі нових педагогічних, інформаційних технологій;

- впровадження програмних засобів навчання, науково-методичне забезпечення профільності навчання;

- діагностика профільних інтересів учнів;

- підготовка вчителів до роботи за різнорівневими навчальними програмами;

- навчання колективу проектної діяльності;

- впровадження технологій особистісно-орієнтовного навчання;

- підпорядкування методичної роботи у відповідність із профільним навчанням;

- створення умов для професійного росту вчителя, (результати олімпіад, МАН, ЗНО, участь у виставках педагогічного досвіду);

- комплектування школи науково – методичною літературою для забезпечення відповідності профільного навчання до сучасних вимог ;

- створення кабінетів – творчих лабораторій, відповідно Положенню про навчальні кабінети;

- використання сучасних комп'ютерних технологій та Інтернет – ресурсів при викладанні профільних предметів;

- участь у методичних заходах з проблем профільного навчання. Як результат учителі школи брали участь у :

- створенні авторських програм курсів за вибором природничо-математичного напрямку профілізації, які схвалені та рекомендовані до друку вченою радою Черкаського ОПОПП (2008 – 2009);

- інтернет-семінарі «Організація профільного навчання у 10 класах різних типів шкіл». матеріали схвалені та рекомендовані до друку вченою радою Черкаського ОПОПП (2011);

- Всеукраїнській науково-практичній конференції «Профільне навчання: проблеми, перспективи, шляхи реалізації» (2011р.)

Більш конкретніше зупинюся на моделі внутрішкільної профілізації, яка створена у Смілянській загальноосвітній школі I – III ступенів № 11. Школа є багатопрофільною. З метою створення умов для диференціації та індивідуалізації навчання, врахування та забезпечення подальшого розвитку інтересів, нахилів, здібностей учнів у тій сфері діяльності, з якою у них пов'язаний вибір майбутньої професії, профільне навчання у 10 – 11 класах здійснюється за такими напрямками:

- природничо-математичний;

- суспільно-гуманітарний;

- філологічний;

- технологічний.

Профіль навчання охоплює базові загальноосвітні, профільні предмети та курси за вибором. Злагоджено працюють всі ланки системи навчальної роботи в школі: поряд з урочною системою організуються предметні тижні, проводяться інтелектуальні ігри, конкурси, турніри, олімпіади, налагоджено видавничу діяльність, роботу в мережі Інтернет. Науковий супровід профільного навчання збагачується за рахунок співпраці юних інтелектуалів школи з МАН.

Удосконаленню навчально-виховного процесу сприяє - впровадження освітніх технологій а саме:

- проблемного розвивального навчання;
- інтерактивних, проектних технологій;
- технології дослідження;
- новітніх інформаційних технологій (100 % вчителів школи використовують ІКТ на уроках; 72% вчителів освоїли програми інформаційних технологій, мають сертифікати).

У школі впроваджується поруч із профільною освітою поглиблене вивчення предметів. Є допрофільна підготовка. Допрофільне навчання в основній школі здійснюється у 8–9 класах для професійної орієнтації учнів, сприяння у виборі ними напряму профільного навчання у старшій школі. Форми її реалізації - введення курсів за вибором, факультативів, консультацій, гуртків, поглибленого вивчення окремих предметів (біології, хімії, математики, української мови та літератури, англійської мови). Про результативність профільного та допрофільного навчання свідчать підсумки Всеукраїнських предметних олімпіад, де учні посідають призові місця, участь учнів у міжнародних, всеукраїнських конкурсах «Кенгуру», «Колосок», «Патріот», «Клевер», «Бобер», «Левеня», в захисті наукових робіт МАН, успішне складання ЗНО, високий відсоток вступу у ВНЗ щодо профілю навчання. Зокрема:

- вступ до ВНЗ за фахом профільного навчання складає: математичний - 48% випускників, природничий - 58%;
- позитивний вплив профільного навчання на динаміку пізнавальних процесів учнів;
- зростання рівня самостійності учнів у роботі з науковими джерелами інформації;
- оволодіння інформаційними технологіями;
- підвищилася мотивація до навчання.

У зв'язку із створенням у місті освітніх округів, на базі нашої школи працюють міжшкільні факультативи із біології та хімії, де мають можливість розширювати свої знання і учні як нашої, так і інших шкіл.

Переконана, що впровадження профільного навчання допомагає забезпечити рівний доступ до якісної освіти, створити умови вільного вибору у побудові освітньої траєкторії учнів старшої школи незалежно від умов освітнього середовища.

З. В.Семенко,
Заступник директора Будинку дитячої
та юнацької творчості Смілянської міської ради

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Профільне навчання, як зазначає Концепція профільного навчання у старшій школі – це спосіб організації диференційованого навчання, який найповніше реалізує принцип особистісно зорієнтованого навчання, значно розширює можливості учнівської молоді у виборі професії, адже передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їх професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі та організації навчального процесу.

Профільне навчання для позашкільного навчального закладу, на сьогоднішній день, є актуальним та своєчасним.

У Будинку дитячої та юнацької творчості розроблено модель розвитку допрофесійної освіти та профільної підготовки вихованців БДЮТ.

Модель допрофільної, профільної освіти та допрофесійної підготовки вихованців БДЮТ спрямована на:

- удосконалення організаційного забезпечення: вивчення запиту батьків, створення умов для врахування інтересів вихованців;
- розширення мережі гуртків; розвиток матеріально-технічної бази творчих об'єднань;
- коригування змісту і структури навчальних програм (у відповідності до Концепції профільної освіти);
- організацію психолого-педагогічного супроводу профільної освіти і допрофесійної підготовки;
- удосконалення системи методичної роботи з підвищення професійної компетентності педагогів щодо здійснення профільної освіти та допрофесійної підготовки;
- створення умов для розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб вихованців через певні форми НВР;
- створення програми моніторингу якості профільної освіти та допрофесійної підготовки.

Метою реалізації моделі допрофільного навчання та допрофесійної підготовки в БДЮТ є забезпечення можливостей для рівного доступу

учнівської молоді до початкової допрофесійної підготовки, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

Основними завданнями системи профільного навчання у БДЮТ є:

- створення умов щодо врахування і розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів;
- формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної компетентностей дітей на допрофесійному рівні;
- спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності.

Важливу роль щодо реалізації поставлених завдань відіграє педагогічний колектив. Надання допрофесійної освіти у гуртках, творчих об'єднаннях відбувається за умов відповідної фахової підготовки педагогічних кадрів. У закладі з допрофесійної підготовки працюють 12 педагогів за спеціальністю хореограф, керівник хорового колективу, моделювання та конструювання одягу, режисер, керівник самодіяльного хору, викладач фізичної культури, хореограф, керівник самодіяльного оркестру народних інструментів. У закладі до допрофесійної освіти залучено 170 вихованців.

На реалізацію моделі розвитку допрофесійної підготовки постійно ведеться моніторингова робота щодо вивчення запиту батьків та дітей. На основі результатів їх розширюється мережа гуртків. Таким чином, на сьогоднішній день, допрофесійна підготовка у БДЮТ здійснюється за такими напрямками:

- художній: театральне, образотворче, музичне, хореографічне мистецтво, телебачення;
- спортивний: спортивне єдиноборство;
- технологічний: побутове-обслуговування, дизайнер;
- технічний: технічне моделювання.

Успішній реалізації допрофесійної підготовки гуртківців у БДЮТ сприяє:

- **створення відповідної нормативно-правової бази** (від окремих положень до запровадження допрофільного портфолію);
- **навчально-методичне забезпечення допрофільної підготовки** (від створення навчальних програм вищого рівня (8) до методик і засобів навчання. Проаналізовано зміст і структуру навчальних програм гуртків щодо реалізації завдань допрофесійної підготовки. Керівники гуртків модернізують зміст навчальних програм, вводячи розділи «Знайомство з професією», «Професійне спілкування» тощо);
- **організація психологічного супроводу** (проведення діагностики з виявлення нахилів, спрямованості й мотивації гуртківців до певного профілю навчання, того чи іншого виду діяльності, моніторинг успіхів гуртківців у процесі навчання, індивідуальні консультації, групові тренінги тощо);
- **формування мотивації вихованців до здійснення профілю навчання** (це зустрічі з успішними людьми, консультування у

психолога, відвідування днів відкритих дверей міського центру зайнятості, організація профільних конкурсів, виставок);

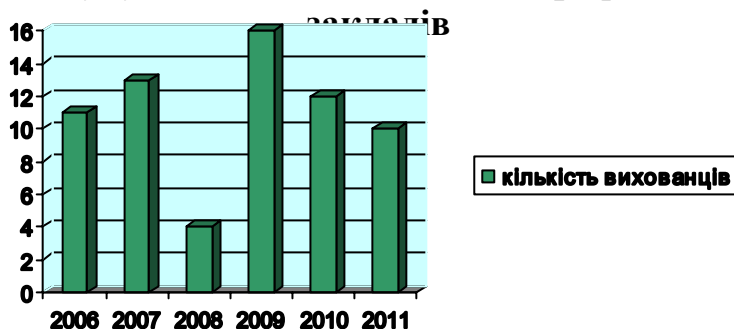
- підготовка та перепідготовка педагогів на курсах підвищення кваліфікації до роботи в умовах допрофесійної підготовки.

З метою надання належного рівня знань з профільної освіти та допрофесійної підготовки у закладі щорічно поліпшується матеріально-технічна база. Навчальні кімнати обладнані відповідно до профілю гуртка і мають відповідне матеріально-технічне забезпечення. Так, для гуртків:

- театрального мистецтва: пошито костюми, виготовлено декорації, обладнано кімнату дзеркалами;
- образотворчого мистецтва: придбано мольберти, планшети, підлаштовано демонстраційно-виставкові полиці;
- хореографічного мистецтва: забезпечено музичними програвачами, облаштовано танцювальні зали, придбано дзеркала, пошито танцювальні костюми;
- музичного мистецтва: забезпечено музичними програвачами, обладнано танцювальний зал, пошито концертні костюми;
- підготовки дизайнерів: швейні машинки, столи закрійника, примірочна;
- побутового-обслуговування: перукарські крісла, інструменти;
- медійного профілю: оснащено комп'ютерною технікою, відеоапаратурою, фотоапаратурою.

Найкращим результатом і показником діяльності закладу є **компетентний випускник**. І як результат роботи – вступ вихованців до профільних начальних закладів: Черкаський художньо-технологічний коледж, Дніпропетровський університет архітектури та будівництва, Київський національний університет культури та мистецтва, Канівське училище культури та мистецтва, Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка (ф-т журналістики), Київський коледж театрального мистецтва, кіно та телебачення.

Моніторинг вступу вихованців БДЮТ до профільних навчальних закладів

Профільне навчання спрямоване на формування ключових компетентностей дітей, набуття ними навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

На виконання поставлених завдань керівниками гуртків ведеться різнопланова навчально-виховна робота, що дає можливість вихованцям приміряти свою «професію» на себе. Педагоги налаштовують взаємозв'язки з провідними фахівцями, організують та залучають дітей до навчальних тренінгів та семінарів, спільно відвідують навчальні заклади, беруть участь у «Днях відкритих дверей» тощо. За останній час керівниками гуртків проведено:

- майстер-клас щодо підготовки радіопрограм на базі телерадіокомпанії «Сміла»⁴
 - щосуботи ефір дитячої студії на радіо;
 - творчу зустріч із власним кореспондентом обласної газети «Нова доба» Олександром Вівчариком;
 - прес-конференцію юнкорів БДЮТ із членами Національної Спілки журналістів України;
 - майстер-клас від Катерини Таран на базі телерадіокомпанії «Рось»;
 - відео-майстер-класи з дизайну одягу від Анни Чепуришкіної, Олени Васильєвої;
 - інформаційно-навчальні екскурсії в ательє «Яніна»;
 - відео-майстер-класи з музичного мистецтва від Толмачова М.О., Столбової К.П.;
 - екскурсія до Київського національного університету культури і мистецтв у «День відкритих дверей»;
 - прес-конференцію з членами журі хіт-параду «Штурм»;
 - екскурсії у художній музей (м.Черкаси), Дрезденську галерею (м.Дрезден, Чехія), культурно-просвітницький центр «Світанкова зоря»⁴
 - семінар-тренінг з хореографії від Ванішева О.В. (соліст театру танцю Єлізарова). **Програма розвитку закладу на 2011-2015 н.р.** передбачає вирішення питань щодо:
1. Проведення заходів з метою видачі вихованцям, слухачам державних свідоцтв про отримання допрофесійної освіти.
 2. Встановлення та підтримки зв'язків з відповідними профільними вищими навчальними закладами.
 3. Створення програми моніторингу якості професійної освіти та допрофесійної підготовки,
 4. Поширення контактів із соціальними партнерами, зацікавленими наданні допрофесійної підготовки.
 5. Поліпшення матеріально-технічної бази для роботи профільних гуртків.

Г.І.Демчук,
директор Рацівського НВК «Дошкільний навчальний
заклад-загальноосвітня школа І-ІІІ ст.»
Чигиринської районної ради

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Девізом сучасної освіти є фраза: « Від людини розумної – до людини духовної». Адже світ вступає в століття людини, яка сповідує ідеали Істини, Добра, Краси. Та дитина прийшла на землю не лише для того, щоб навчили її лічити, читати й писати, щоб опанувати основи наук, підготуватися до школи, вузу, а навчитись жити! Тому, складаючи навчальний план Рацівського НВК І-ІІІ ступенів, ми стараємося закласти формування риторичної культури особистості, духовності, спілкування, взаємостосунків, загальної культури. Це здійснюється за таким основними етапами:

Початковий етап (дошкільна освіта)- реалізація державних програм «Я у світі», «Впевнений старт». Перші кроки в оволодінні англійською мовою. Працюють шкільні програми: “Здоров’я”, “Обдаровані діти”, чудовим засобом для розвитку мовлення дошкільнят є театр казок. У формуванні взаємостосунків та спілкування ефективну роль відіграє клуб психолога ”Живі намистинки” .

I етап (1-4 класи) - перші кроки в оволодінні художнім читанням, виразним читанням, основами спілкування. Забезпечення цього етапу здійснюють досвідчені вчителі початкових класів Н. М. Крутько, Н.М.Валюх, Н.М.Черкашина, О. І. Пушкар, вчителі вищої категорії. Діти ж мають урочний та позаурочний час на вивчення рідної мови, вміння спілкуватися не лише нею, а й англійською. Діють факультативні заняття та ляльковий гурток, театр інсценізації казки (різними мовами). Проводяться родинні свята, обов'язкові уроки хореографії та ін.

II етап (5-7 класи) - школа діалогу і культури спілкування. Підсилюють розвиток духовності та патріотизму факультативні заняття з етики та народознавства (Т.А.Хоменко, Л. Я. Постригань), робота пошукових груп (Р.І. Мальована) та краєзнавча робота (Т. А. Хоменко).

III етап (7-8 класи) - основи правознавства та інформатики, участь у театральній, хореографічній та телестудіях розвивають духовне спілкування, взаємостосунки. На допомогу прийшла вчителька хореографії І.А. Ярош, керівник факультативу "Основи журналістики" Г.П.Князева, оператор шкільного телецентру П.Д. Демчук, учитель правознавства Т.М.Потрашкова та інформатики – Л.О.Ляховецька.

IV етап (9-11 класи) - мистецтво ведення дебатів, дискусій, полеміки, вміння творити основні закони та організовувати колектив на їхню реалізацію, початкові поняття економіки і бізнесу. Для реалізації цих завдань

розроблено шкільні програми: «Обдаровані діти» та «Шкільний парламент», діють клуби: "Ровесник", "Імідж" та "Етикет". Факультатив культури спілкування (за Дейлом Карнегі) задуманий, як практичне керівництво в діловому і громадському житті для того, щоб розвинути в собі організаторські можливості, а також розв'язувати щоденні проблеми взаємин з іншими людьми.

Та все ж проблеми доступності та якості освіти для жителів сільських районів в останні роки стали досить актуальними. Виникнення та розвиток у містах мережі закладів нового типу - ліцеїв, гімназій, колегіумів, спеціалізованих шкіл - об'єктивно привели до створення в містах набагато кращих можливостей для здобуття якісної середньої освіти.

Якщо ж брати школу на селі, то вона є єдиним соціально-культурним і освітнім центром. Вона інтенсивно виконує функцію збереження сільського устрою життя та сільської культури. Вона ж стала в більшості й центром розвитку сільського соціуму та його духовного життя. А це, безперечно, покладає певну відповідальність на керівника й учасників навчально-виховного процесу за рівень його організації та якість. Ось тут і постає основна суперечність розвитку сільської школи між необхідністю забезпечити сільській дитині широкий спектр освітніх послуг і неможливістю вирішити такі важливі питання, як забезпечення доступу сільської дитини до якісної освіти.

Одним із пріоритетів розв'язання цієї суперечності нині є профілізація старшої школи. Профільне навчання визначається як вид диференційованого. Воно передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів та створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення. Система профільної освіти в нашій школі розвивається за визначеними напрямками:

- Пропедевтична освіта, яка забезпечує адаптацію учнів щодо певного вибору майбутньої професії, розвитку природних здібностей та самоутвердження дитини у вивченні певних предметів;
- Початкова профільна освіта, яка готує учнів до подальшого опанування обраної професії, вибір якої відбувається цілком свідомо і обґрунтовано;
- Поглиблене вивчення окремих предметів, як особливий шлях розвитку природних обдарувань дитини та подальшого використання здобутих знань.

Актуальність профільного навчання зумовлена потребами сьогодення. Воно сприяє виконанню ключової місії школи, визначеною Національною доктриною, що полягає у створенні умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя. Профільне навчання відповідно до Державних стандартів освіти повинно забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів, їх допрофесійну готовність із формуванням стійкої орієнтації на подальше навчання.

Зважаючи на це, актуальним постає питання щодо сприяння професійному самовизначенню учнів 5–9 класів, вибору ними напрямку профільного навчання у старшій школі. Оскільки основна школа через допрофільну підготовку створює сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, освітніх потреб, нахилів, інтересів учнів, тому саме в цьому напрямку працює наша школа.

Вибір профільності залежить від таких факторів:

Наявність висококваліфікованих кадрів з обраного предмету:

12 учителів мають вищу категорію, 5 - звання "Старший учитель",
2- "Вчитель-методист", 1 - Заслужений учитель України.

- ***Наявність навчально-матеріальної бази:*** в школі діють кабінети математики, фізики, хімії, біології, трудового навчання, два кабінети інформатики. До послуг учителів та учнів бібліотека, відеотека, читальний зал з трьома комп'ютерами та мережею Інтернет.
- ***Наявність програмного забезпечення :*** вчителі розробляють комп'ютерні програми спецкурсів та факультативів з математики, біології, історії, літератури.
- ***Врахування готовності учнів до сприйняття певного навчального матеріалу:*** надання учням можливості випробувати знання на відбіркових контрольних турах, участь в олімпіадах, секціях МАН та ін.
- ***Пропонована профільна освіта повинна бути затребувана суспільством і учнями певної вікової групи:*** відповідають вимогам часу(ЗНО) вивчення української та англійської мови, математики, біології та хімії, історії, інформатики.

Врахування всіх наявних факторів дає можливість в школі розвивати такі напрямки:

- дитячий садочок-1-11 класи - вивчення англійської мови;
- 8-11 клас - поглиблене вивчення математики, української мови і літератури;
- 5-7 класи - пропедевтичне вивчення інформатики, правознавства;
- 10-11 класи- профільне вивчення математики, біології, української мови та літератури.

Профільне навчання – процес «зростання» протягом всього перебування учня у школі. Та особливої уваги він, як бачимо, набуває з 5-ого класу – допрофільне навчання, а з 10-ого – профільне. На сучасному етапі профілізації старшої школи важливо, щоб учителі, батьки розуміли роль і значення допрофільної підготовки учнів основної школи та володіли методами її організації на базовий навчальний план старшої школи, згідно з концепцією профільного навчання передбачає можливості різноманітних варіантів вивчення додаткових предметів, які забезпечують гнучку систему профільного навчання. Курси є обов'язковими і входять до складу профілю навчання в старшій школі.

Особливістю цих курсів є те, що вони можуть доповнювати зміст профільного курсу. Це дозволяє зацікавленим школярам задовольнити свої освітні потреби й отримати додаткову підготовку з цих предметів.

На початковій стадії впровадження профільного навчання в основній школі(2003/3004н.р.), де у нас були паралельні класи, основні предмети вивчалися за принципом лінійної диференціації: математика, фізика, англійська, українська мови, креслення та ін.

Вдавшись до тестів, анкет для учнів та їхніх батьків, ми виявили інтереси і можливості дітей, дійшли до висновку, що для задоволення їх освітніх потреб доцільно мати в 10-11 класах декілька профілів навчання.

Його ми організували таким чином: години трудового навчання використані на 10 годин варіативної частини навчального плану. Запровадили три профілі: *гуманітарний, природничо-математичний та технологічний* (на базі МНВК учні оволодівали 5-ма професіями).

Учні *гуманітарного* профілю, крім поглибленого вивчення рідної мови та літератури, вивчають другу іноземну мову, а *природничо-математичного* - математику та інформатику. Крім того, деякі з них працюють над дослідженнями окремих проблем, які відображають в своїх наукових роботах Малої академії наук. На це вони використовують і години, відведені на навчально-виробничу практику (*див.додаток 1*).

Такий розподіл повністю задовольняв інтереси старшокласників та їхніх батьків, оскільки такий багатопрофільний підхід дає випускникам сільської школи міцний фундамент для подальшої освіти та правильного професійного самовизначення.

Звичайно, реалізувати такий навчальний план, забезпечивши зручність для учнів і одночасно дотримання санітарних вимог, було не просто. Тому розклад уроків узгоджувався і з учнями, із їх батьками, і з психологічною службою та санстанцією (*див.додаток 2*).

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН III СТУПЕНЯ
загальноосвітньої школи I-III ступенів с.Рацево
Чигиринського району Черкаської області на 2003-2004 н.р.

№	Навчальні предмети	10-А			10-Б			Разом	11 клас			Разом	Всього
		Г*	М	Т	Г	М	Т		Г	М	Т		
ІНВАРІАНТНА ЧАСТИНА													
1.	Українська мова	2	2	2	2	2	2	4	2	2	2	2	6
2.	Українська література	3			3			4	4			4	8
3.	Зарубіжна література	2			2			3	2			2	5
4.	Англійська мова	3	2	2	3	2	2	5	3	2	2	3	8
5.	Пімецька мова	3			3			3	4			4	7
6.	Математика	3	7	3	3	7	3	10	3	7	3	7	17
7.	Інформатика	2	2	2	2	2	2	4	2	2	2	2	6
8.	Історія України	2	1	1	2	1	1	3	1,5	1	1	1,5	4,5
9.	Всесвітня історія	1,5	1	1	1,5	1	1	2,5	1,5	1	1	1,5	4
10.	Географія	1	1	1	1	1	1	2	-	-	-	-	2
11.	Основи економіки	1	1	1	1	1	1	2	-	-	-	-	2
12.	Біологія, основи економіки	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	4
13.	Фізика	2	3	3	2	3	3	6		4	3,5	4	10
14.	Астрономія	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,5	1	1
15.	Хімія	1	2	2	1	2	2	4	1	2	2	2	6
16.	Фізкультура і здоров'я	2	2	2	2	2	2	4	2	2	2	2	6
17.	ДПО	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3
18.	ОБЖ	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1,5
19.	Трудове навчання	-	-	5	-	-	5	5	-	-	5	5	10
20.	Креслення	-	1	-	-	1	-	1					1
	РАЗОМ	31	295	295	31	29	295	67,5	275	295	295	44,5	113
ВАРІАНТНА СКЛАДОВА													
	ПРЕДМЕТИ (ПРОФ.НАВЧ.)												
	Інформатика		1			1		1		1		1	1
	РАЗОМ	32	303	295	32	303	295	68,5	275	305	29,5	45,5	114
	Гранично допустиме навантаження на учня	33	33	33	33	33	33		33	33	33		
	Всього використ.							68,5				45,5	114
	Всього фінанс.		38			38		76		38		38	114

Примітки: * - Г- гуманітарний, М - математичний, Т- технічний
5 год. трудового відведені на навчання в МПВК

IV. Розклад уроків для 10 класу (три профілі)

Умовні позначення:

10 кл. – разом увесь клас

10 М – група природничо – математичного профілю

10 Г – група гуманітарного профілю.

10 Т – група технологічного профілю.

№ уроку	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
Перше полунавчання					
		ІД техн.МІІ БК			
		Матем./ Гуманит.			
1	Інформатика/фізкультура	Алгебра/ Нім. мова	Хімія	Укр..літ.	Геометр.
2	Фізкультура/Інформатика	Алгебра/ Нім. мова	Історія	Економік	Укр..літ.
3	Українська мова	Інформ./ Укр..літ.	Інформ./ Ф-ра	Біологія	Хімія
4	Англійська мова	Геом./Ук р. мова	Алгебра	Фізика	Фізика
5	Географія	Геом./ Історія	Алгебра	Англ. мова	Історія
6	Зарубіжна л-ра	- Англійсь ка	Історія України	Укр. мова	Зарубіжн
7	Німецька (10 Г) Фізика (10 Т)	-	Класна година	Ф-ра /інформ.	ДПЮ
Друге полунавчання					
		П	В	С	Ч
Основи журналістики (10 Г)					16.10- 17.10
Інформатика (10 М)					8.00-8.30
Телестудія (10 Г)			14.10- 15.10		
Футбол					16.10- 17.10
Туристсько-краєзнавчий гурток					15.10- 16.10
Спортивні секції	16.00- 17.00		16.00- 17.00	16.00- 17.00	
Спецмедгрупа			14.15- 15.10		

Вирішальною умовою організації допрофільної підготовки учнів є створення психологічного супроводу навчального процесу в основній школі, що здійснюється з метою своєчасної оцінки комплексу індивідуальних особливостей підлітка з огляду на його готовність до успішного навчання за певним профілем, запобігання дезадаптації в умовах виникнення навчальних труднощів і стресів.

Ефективність допрофільної підготовки вимагає від школи дієвої діагностики рівня навчальних досягнень учнів основної школи, профконсультаційної діагностики психолога з метою визначення професійних інтересів школярів. Щорічно, відповідно до плану роботи школи, проводиться анкетування учнів середньої ланки, 8–9 класи. У грудні місяці, щороку, проводиться анкетування батьків щодо вибору майбутньої професії учнів 8–11 класів. Після опрацювання анкет психолог школи надає рекомендації батькам, класним керівникам. За результатами такої роботи

були визначені на 2012/2013н.р. профіль української філології в 10 класі та універсальний в 11-му (див. додаток3).

На сучасному етапі профілізації старшої школи важливо, щоб учителі, батьки розуміли роль і значення допрофільної підготовки учнів основної школи та володіли методами її організації на базовий навчальний план старшої школи, згідно з концепцією профільного навчання передбачає можливості різноманітних варіантів вивчення додаткових предметів, які забезпечують гнучку систему профільного навчання. Курси є обов'язковими і входять до складу профілю навчання в старшій школі. Особливістю цих курсів є те, що вони можуть доповнювати зміст профільного курсу. Це дозволяє зацікавленим школярам задовольнити свої освітні потреби й отримати додаткову підготовку з цих предметів.

Для поглибленого вивчення предметів, професійної орієнтації, вирівнювання знань, введено курси та факультативи, які обирають учні та їх батьки. Це «Синтаксис української літературної мови», «Інформатика», «Моя Черкащина», «Екологія», «Хімія», «Основи журналістики», «Математика 10-11», «Етика і психологія сімейного життя».

Перехід до профільної школи потребує системного опрацювання певних моніторингових операцій. Щорічно у школі проводиться аналіз рівня навчальних досягнень учнів з предметів допрофільної підготовки (українська мова, математика, біологія, історія та ін.) за I семестр та за рік. Щодо цього видаються відповідні накази. Відповідно аналізуємо результати ЗНО, як один із критеріїв результативності профільного навчання. А ще переможці олімпіад та конкурсів, хоч складно конкурувати сільським дітям з учнями спеціалізованих шкіл. Кількість переможців рацівських школярів у районних олімпіадах: 2007-2008н.р. (6 учнів); 2008-2009н.р. (6 учнів); 2009-2010н.р. (4 учні); 2010-2011н.р. (11 учнів); 2011/2012н.р. (8 учнів).

Кількість переможців у обласних олімпіадах: 2010-2011н.р. Красовський М. - III місце з астрономії; 2011/2012н.р. Красовський М.- III місце з астрономії; Огиренко О. - III місце з біології; Берднік О.- III місце з екології. Галина Красовська - переможець обласних конкурсів «Зоря Василя Симоненка зійшла над Черкащиною» та «Шевченко у моєму серці».

С.Л.Буртова ,
заступник директора Іванківської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ст.
Маньківської районної ради

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

Одна з найскладніших проблем, яка постає перед учнем старшої школи, - вибір майбутньої професії. Вирішення її є важливою як для юної особистості, так і для батьків та вчителів: від правильного вибору професії залежить успіх людини в житті, її самореалізація.

Як оптимально поєднати професійні уподобання, нахили учнівської молоді та соціальне замовлення суспільства? Як школа може допомогти старшокласникам чіткіше усвідомлювати свої інтереси, уподобання, здібності до майбутньої професійної діяльності?

Одним з ефективних шляхів вирішення цих проблем є профільне навчання.

Мета профільного навчання – забезпечити можливість рівного доступу учнівської молоді до здобуття знань під час загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, сприяти неперервній освіті впродовж усього життя, виховувати особистість, здатну до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. Згідно з новою редакцією Концепції профільного навчання в старшій школі, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 11.09.09 №854, навчально-виховний процес у профільній школі має сприяти формуванню ключових компетентностей старшокласників, набуттю ними навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвитку їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних рис, скеровувати до саморозвитку й самоосвіти. Отже, у профільній школі якнайкраще має реалізуватися принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня у виборі особистої освітньої траєкторії.

Основними завданнями профільного навчання є:

- створення передумов для врахування і розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;
- забезпечення умов для життєвого та професійного самовизначення старшокласників, формування готовності до свідомого вибору й оволодіння майбутньою професією;
- формування загальнокультурної, соціальної, комунікативної, інформаційної, громадянської, технічної, здоров'язберігаючої компетенцій учнів на допрофесійному рівні, спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності;

➤ забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною і професійною освітою відповідно до обраного профілю.

Профільне навчання ґрунтується на таких принципах:

- **диференціації** (розподіл учнів за рівнем освітньої підготовки, інтересами, потребами, здібностями й нахилами);
- **варіативності, альтернативності й доступності** (освітніх програм, технологій навчання та навчально-методичного забезпечення);
- **наступності та неперервності** (між допрофільною підготовкою та профільним навчанням, професійною підготовкою);
- **гнучкості** (змісту й форм організації профільного навчання, у тому числі дистанційного забезпечення можливості зміни профілю);
- **діагностико-прогностичної реалізованості** (виявлення здібностей учнів із метою їхньої обґрунтованої орієнтації на профіль навчання).

Постає питання, який же сьогодні стан справ у реалізації ідеї профільного навчання в школі. Проблеми впровадження профільного навчання можна аналізувати з кількох позицій.

Однією з основних проблем переходу до профільного навчання в Україні є практична відсутність навчально-методичного забезпечення цього процесу. Підручники й посібники, якими забезпечені сьогодні школи, вимагають коректування і прилаштування до відповідного профілю як за змістом, так і за методичним апаратом. Слід також зауважити, що профільне навчання загострює проблеми, зокрема, рівневої диференціації в умовах одного класу. Тут більшої актуальності набуває індивідуальний підхід до учнів, який більш реальний в умовах невеликої наповнюваності класів. Саме тому в окремих державних документах передбачено, але не реалізовано на практиці, поділ класів на підгрупи при поглибленому вивченні окремих предметів. В умовах сучасної оплати праці вчителя, недостатньо вмотивованою є їхня праця для організації навчання профільних предметів. Обсяг роботи вчителів профільного предмета значно зростає порівняно з непрофільною школою. Значно зростає також відповідальність за якість навчання здібних, профільно-зорієнтованих учнів.

Аналіз сучасного стану профільного навчання засвідчив зростання інтересу вчених і позитивне ставлення вчителів і директорів шкіл сільської місцевості, де функціонує близько 15 тисяч шкіл і навчається третина всіх учнів країни, до профільного навчання, але водночас дозволив констатувати відставання теорії від запитів практики, недостатньо розроблено механізми практичного забезпечення профільного навчання. Тому сільські школи обмежуються відкриттям одного-двох профілів, що не може повною мірою задовольнити освітніх запитів старшокласників, стримує та гальмує процес гуманізації освіти в сільській місцевості.

В умовах традиційної системи організації профільного навчання перед випускниками 9 класів постає необхідність вибору одного із запропонованих профілів. Проте далеко не всі учні бажають вивчати той профіль, який може запропонувати їм школа. Одно або двопрофільна школа не може повністю задовольнити освітні потреби всіх дітей. Крім того, обираючи профіль

навчання дітям часто приходится міняти колектив, в якому вони навчалися на протязі багатьох років, що часто призводить до руйнування існуючих взаємин, виникає необхідність адаптуватися до нового колективу. Є значні проблеми також із системою вибору профілю навчання. Не секрет, що сьогодні часто в першу чергу враховуються інтереси навчального закладу, соціальні умови, бажання батьків. У цьому процесі ще не налагоджена система глибокого дослідження нахилів, здібностей та інтересів учня. Як свідчить попередній досвід, значна частина учнів не продовжує навчання за обраною спеціалізацією.

Навчання у профільному класі ставить учня у певні межі, інколи позбавляючи його можливості обирати індивідуально значущі предмети, які не співпадають з профілем навчання. В існуючих на сьогодні навчальних планах заборонено, наприклад, поєднувати в рамках одного профілю поглиблене вивчення англійської мови і природничо-математичних дисциплін. Крім того, за період навчання у старшій школі життєві плани учнів щодо вибору подальшої професійної діяльності можуть змінитись, що зумовлює бажання старшокласників змінити і профіль навчання. З огляду на це, виникає необхідність розробки більш демократичної моделі організації профільного навчання, за якої кожен учень мав би змогу визначати індивідуальну траєкторію навчання, задовольнити особисті освітні потреби.

Як було вище зазначено, сьогодні профільне навчання – один із пріоритетних напрямів модернізації системи загальної середньої освіти в Україні. Тому, із 2003-2004 навчального року в нашій школі було впроваджено профільне навчання відповідно до вимог основних документів про освіту (законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту»), потреб учнів, запитів батьків та можливостей навчального закладу. У школі була організована робота щодо формування профільних класів в старшій школі та цілеспрямована допрофільна підготовка учнів основної школи: моніторинг інтелектуального розвитку учнів, анкетування учнів, робота з батьками, аналіз рівнів досягнень із предметів суспільно-гуманітарного, технологічного та природничого циклів. Визначення профілів проводилось за допомогою «Технологічної карти визначення профілю навчального закладу», яка передбачає такі **напрямки роботи**:

1. **робота з учнями** (анкетування, дослідження за методикою «Карта інтересів», зустрічі з представниками навчальних закладів, різних професій, працівниками районного центру зайнятості);
2. **робота з батьками** (ознайомлення з результатами тестування дітей, проведення батьківських зборів, індивідуальні бесіди, анкетування, ознайомлення з регіональними навчальними закладами);
3. **кадрове забезпечення** (врахування кваліфікаційних категорій, самоосвіта, курсова перепідготовка);
4. **програмно-методичне забезпечення** (наявність та опрацювання педагогами програм відповідного профілю, корекція їх за необхідністю);

5. *матеріально-технічне забезпечення* (наявність підручників, додаткової літератури для вчителів, забезпечення фаховими виданнями, наочністю для профільних класів; можливість комп'ютерної підтримки визначеного профілю; оснащення кабінетів).

Зробивши глибокий аналіз вищезазначених пунктів, було обрано суспільно-гуманітарний та природничий профілі, які діяли з 2003 по 2010 роки.

2003-2004 н.р. – суспільно-гуманітарний – 17 учнів; природничий – 16;
2004-2005 н.р. – суспільно-гуманітарний – 18 учнів; природничий – 18;
2005-2006 н.р. – суспільно-гуманітарний – 12 учнів; природничий – 22;
2006-2007 н.р. – суспільно-гуманітарний – 19 учнів; природничий – 21;
2007-2008 н.р. – суспільно-гуманітарний – 21 учнів; природничий – 26;
2008-2009 н.р. – суспільно-гуманітарний – 16 учнів; природничий – 13;
2009-2010 н.р. – суспільно-гуманітарний – 16 учнів; природничий – 17;
2010-2011 н.р. – біотехнологічний – 9 учнів; філологічний – 10;
2011-2012 н.р. – біотехнологічний – 13 учнів; філологічний – 19;
2012-2013 н.р. – біотехнологічний – 16 учнів; філологічний – 15.

У 2010-2011 н.р. згідно з новою редакцією Концепції профільного навчання в старшій школі, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 11.09.09 №854, листом Міністерства освіти і науки України від 10. 08. 10 №1/9-543 «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів на 2010-2011 н.р.» в школі було запроваджено нові профілі навчання: біотехнологічний та філологічний. Так як, цього року 10 клас був однокомплектним, він був поділений на дві відповідні профільні підгрупи, в яких базове ядро навчальних предметів вивчається усіма учнями класу за єдиними навчальними програмами, а частина часу (близько 20%) – окремо в групах за програмами відповідних профілів.

Суттєвою умовою успішності і результативності профільного навчання є робочий навчальний план, який повинен бути максимально збалансованим, відповідати існуючому профілю і не перевантажувати учнів, варіативна частина навчального плану дозволяє поглибити знання учнів з певних предметів.

Навчальні плани профільних класів передбачають три групи предметів:

Базові предмети, що реалізують мету й завдання загальної середньої освіти. Ці предмети, залежно від профілю навчання, учні опрацьовують або на рівні стандарту, або на академічному рівні.

Профільні предмети реалізують мету і завдання кожного конкретного профілю, забезпечують прикладну спрямованість навчання за рахунок інтеграції знань і методів пізнання та застосування їх у різних сферах діяльності, зокрема й тих, що визначаються специфікою профілю навчання, готують школярів до майбутньої професійної освіти. Профільні предмети учні мають опрацьовувати на профільному рівні або вивчати поглиблено.

Курси за вибором – це навчальні курси, які доповнюють навчальні предмети. Їх зміст може бути орієнтований як на навчальні предмети, так і мати між предметне або поза предметне спрямування.

Вивчення базових і профільних предметів у кожному окремому профілі відбувається за рахунок годин інваріантної складової типового навчального плану. За необхідності кількість годин на вивчення цих предметів можна збільшити за рахунок частка годин варіативної складової, якщо це не виходить за межі гранично допустимого навантаження. Опрацювання ж учнями курсів за вибором відбувається винятково за рахунок годин варіативної складової навчального плану.

Підготовка до вибору майбутнього профілю ведеться заздалегідь. Насамперед – це організаційно-методичні заходи роботи практичного психолога, вчителів-предметників, класних керівників, адміністрації школи з учнями та їхніми батьками направлені на забезпечення допрофільної підготовки, адже профільне навчання може бути успішним лише за умови її вдалої організації, оскільки профільне навчання і допрофільна підготовка дві складові одного процесу: самовизначення особистості у виборі напрямку освіти й професійної діяльності.

Психологічне забезпечення допрофільної підготовки та профільного навчання передбачає більш раннє виявлення і розвиток здібностей, нахилів, потреб учнів, формування стійкої мотивації до навчання, сприяння свідомому вибору учнями галузі майбутньої професійної діяльності.

З психологічної точки зору профільне навчання є спробою поєднати потреби підліткового і юнацького віків. З одного боку, у період шкільного навчання психічний розвиток ще не завершений і тому необхідно забезпечити різноманітність й універсальність змісту навчання. З іншого боку, досить рано від підлітка вимагається професійне самовизначення, властиве більше юнацькому віку.

Перед учнями, що знаходяться на рівні до профільної підготовки постає завдання визначити для себе майбутній професійний напрямок, та обрати профіль з предметами, які вони можуть вивчати на підвищеному або поглибленому рівні. Значна кількість старшокласників, які навчаються за певним профілем, ще остаточно не визначилась у виборі подальшої професійної діяльності. Тому визначними пріоритетними напрямками роботи соціально-психологічної служби школи є:

- подальша діагностика учнів на вивчення інтелектуальної, рефлексивної та психофізіологічної готовності до профільного навчання;
- проведення групових та індивідуальних консультацій з учнями (за результатами діагностування та за запитами батьків та педагогів), направлених на покращення морально-психологічного мікроклімату в класах в умовах профільного навчання;
- тренінгові заняття з учнями спрямовані на розвиток та вдосконалення відповідних знань, умінь, навичок, необхідних при навчанні в профільній школі;

- створення необхідних умов для самопізнання, саморозвитку та самовдосконалення педагогів;
- профілактично-просвітницька робота з педагогами, яка включає в себе семінарські заняття, проведення практикумів та тренінгів, спрямованих на вдосконалення психолого-педагогічної підготовки вчителів профільних класів.

Зважаючи на проблеми, які виникають перед учнями в період переходу на профільне навчання, перед психологічною службою поставлено наступні **завдання супроводу допрофільної підготовки та профільного навчання:**

Допрофільна підготовка:

8 класи: визначення індивідуальних особливостей інтелектуального та особистісного розвитку, виявлення шкільної дезадаптації, причин неуспішного навчання, допомога в оцінці своїх здібностей і нахилів, у формуванні адекватної самооцінки, пізнавальних інтересів і мотивів пізнання, сприяння створенню доброзичливого клімату в учнівському колективі;

9 класи: розвиток схильностей як умови подальшого розвитку здібностей, становлення профільних намірів та поглиблена профорієнтація учнів, допомога в самовизначенні. Великого значення набуває реалізація прикладної спрямованості шкільних предметів, різноманітне вивчення різноманітних курсів, організація самостійної роботи учнів відповідно до їхніх індивідуальних нахилів.

Профільне навчання:

10 класи: створення умов для виховання особистості з розвиненою самосвідомістю, супровід адаптаційного періоду старшокласників при формуванні 10-х класів, оскільки в цей період спостерігаються індивідуальні шляхи входження кожного учня в обраний профіль навчання. У другому півріччі може мати місце зміни профілю окремими учнями. (Потрібно дати їм таку можливість).

11 класи: визначення рівня сформованості життєвих та професійних планів, виявлення діапазону професійних інтересів, сприяння свідомому вибору учнями сфери майбутньої професійної діяльності, психологічна підтримка учнів у період підготовки та проходження зовнішнього незалежного оцінювання.

Основними труднощами для запровадження допрофільної підготовки в основній школі були:

- брак часу та швидкий темп навчання;
- перенасиченість інформацією навчальних програм і обмаль годин для вивчення складного матеріалу;
- відсутність у підручниках чіткого поділу завдань різного рівня складності;
- брак електронних засобів навчання.

Крім того, вчителі зазначають, що мають труднощі з літературою з даної проблеми.

Зупинимось на аналізі рівня задоволення старшокласниками обраною школою системою профільного навчання. Відстежуючи емоційне ставлення до навчання учнів профільної старшої школи, в 10-х класах було проведено опитування у вигляді карти психологічної комфортності. Учні заповнюють її наприкінці першого півріччя.

За результатами опитування можна зробити наступні висновки, що переважаючими факторами, які впливають на вибір профілю діти зазначили:

- бажання краще підготуватися до ЗНО (31);
- батьки (28);
- бажання краще підготуватися до подальшого навчання (23);
- своє особисте бажання (16);
- свої інтереси, нахили, здібності (12);
- інтерес до предмета (8);
- цікавий виклад матеріалу вчителем (5);
- ровесники (3).

Ми вважаємо, що такі результати не випадкові. Завдяки допрофільній підготовці учнів, що проводиться в нашій школі, старшокласники мають змогу визначити свідомо саме ті профілі, які відповідають їхнім інтересам, нахилам та здібностям.

Друга діаграма показує, наскільки комфортно почувають себе учні у системі профільного навчання. Переважна більшість учнів відзначила, що під час навчання їх очікування виправдалися (82,6%).

Розчарувалися у виборі - 6,5%. Це діти, які при виборі профілю керувалися бажаннями батьків, або порадами друзів, але самі ще остаточно не визначились у виборі подальшої професійної діяльності.

Відчувають дискомфорт у навчання - 6,5% учнів (справжня причина – це труднощі поглибленого вивчення предмета, які учень недооцінив, обираючи свій профіль).

Погіршилися стосунки з однокласниками – 4,4% (пояснюється тим, що при переході учнів в інший клас виникає, так звана, боротьба за лідерство, що є нормальним в адаптаційний період). Це дозволяє нам стверджувати, що запропонована нами система організації багатопрофільного навчання є достатньо комфортною для дітей. Діти, які правильно обрали профіль навчання можуть в повній мірі розкрити та проявити свій особистий потенціал та здібності.

В умовах профільної школи з метою саморозвитку особистості надаємо великого значення роботі з обдарованими та здібними учнями. Керуючись алгоритмом роботи з обдарованими дітьми у школі створено інформаційний банк із числа учнів школи за кваліфікацією здібностей: інтелектуальних, творчих, художніх, музичних та спортивних. Соціально-психологічною службою створено науково-методичну базу даних з формування психолого-фізіологічної стійкості, профілактики стресів, розумових, емоційних перевантажень учнів, розроблено методичні рекомендації стосовно даних питань.

Відомий прихильник гуманної педагогіки Ш.О. Амонашвілі писав *«Якщо хочеш виховувати в дітях сміливість розуму, інтерес до серйозної інтелектуальної роботи, самостійність як особисту рису, вселити в них радість творчості, то створюй такі умови, щоб іскорки їхніх думок утворили царство думки, дай їм можливість відчутти себе в ньому володарем»*.

Визнання в кожній дитині особистості як неповторної цінності однозначно приводить до так званого «ефекту солоного огірка» (за визначенням видатного донецького педагога В. Шаталова): киньте огірок у банку з розсолем – і огірок стане солоним. Точніше, створіть у школі умови для прояву різних здібностей дітей і побачте результат.

Тому, наші вчителі намагаються охопити всі етапи роботи з обдарованими та здібними дітьми, створюючи відповідні умови під час занять (курси за вибором, факультативи, індивідуальні заняття у школі олімпійського резерву, захист учнівських проєктів, науково-дослідницьких робіт МАН), та позакласних заходів (участь у конкурсах, предметних олімпіадах, турнірах, робота літньої школи волонтера Корпусу Миру, гуртків, спортивних секцій та випуск шкільної газети.

Педагогічний колектив нашої школи передусім звертає увагу на розвиток творчого потенціалу, і не спеціально відібраних дітей, а всіх. Ми переконані, що кожна дитина обдарована і талановита. Учителі допомагають учням шукати в собі краще, не тиснуть на школярів, а створюють умови для вільного самовизначення, становлення особистості, а також розвивають індивідуальні риси засобами шкільної та позашкільної освіти, сприяють набуттю додаткових знань, умінь, навичок та залучають учнів до науково-дослідницької діяльності з навчальних предметів.

Такі підходи до реалізації вчителями нашої школи своєї педагогічної місії дали значні результати, яскраві свідоцтва успішності наших дітей.

Кожного року учні нашої школи посідають призові місця в II та III турах Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін та I і II етапах конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН. 2011-2012 навчального року маємо переможців IV етапу Всеукраїнських олімпіад та III етапу конкурсу-захисту робіт МАН.

В минулому навчальному році ми мали такі результати на обласному та Всеукраїнському рівні:

- **олімпіади:** I, III місце - географія (Іщенко С, Веремієнко Р., вч. Іщенко О.О.); III місце – астрономія (Максименюк М., вч. Ментус Н.Г.); III місце - математика (Дубина А., Вч. Самборська А.А); III місце – трудове навчання (Шевцов А., вчитель Рябовіл В.І.); взяли участь в обласній олімпіаді Цимбал В. (географія, Вчитель Іщенко О.О.), Веремієнко Р. (фізика, вчитель Ментус Н.Г.). Іщенко Світлана стала переможцем (III місце) IV Всеукраїнського етапу олімпіад з географії.

- **МАН:** - Цимбал Владислав (секція географія та ландшафтознавство, вчитель Іщенко О.О.) – переможець I, II та III Всеукраїнського етапу (II місце) конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН. Як

переможцю Всеукраїнського етапу йому призначено стипендію Президента України.

За підсумками II, III, IV етапів Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін у рейтингу шкіл району наша школа посіла 4-те місце.

Щороку учні нашої школи є учасниками та призерами Міжнародних та Всеукраїнських інтелектуальних, інтерактивних конкурсів «Кенгуру» (математика), «Левеня» (фізика), «Колосок» та «Смішний колосок» (природничі науки), «Лелека» (історія), ім. Петра Яцика, та Т.Г. Шевченка (українська мова), понад 20 творчих конкурсів, спортивних змагань. Цього року троє учнів нашої школи Цимбал В., Іщенко С., Максименюк М. в складі команди Черкаської області вибороли III місце (серед представлених 28 команд) у VIII Всеукраїнському географічному турнірі. Художні колективи школи щорічно стають призерами районного та обласного етапів конкурсу «Грайлива веселка».

Аналіз та узагальнення роботи з обдарованою молоддю в школі було проведено заступниками директора з навчально-виховної роботи Буртовою С.Л. та виховної роботи Максимчук В.М. та висвітлено у методичному посібнику «Плекаймо паростки надії – щоб мати щедрий урожай», який був представлений на Третій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2012» в номінації «Інноваційні технології виявлення, навчання і підтримки розвитку обдарованої молоді».

З метою формування поваги до інших культур і народів у наших вихованців, готовності до ділового співробітництва і взаємодії, навчання вільного спілкування з представниками англomовних країн, розширення їхнього кругозору школа розпочала співпрацю з Корпусом Миру. З грудня 2010 року в школі працює доброволець Корпусу Миру Мередіт Мейнард.

Для сільської школи, де навчається близько 300 учнів, - це серйозні докази нашої успішної роботи. Хотілося б відмітити, що понад 90% наших випускників щорічно вступають до вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації, успішно навчаються, не відчуваючи дисбалансу в знаннях в порівнянні з випускниками міських шкіл. Ми постійно отримуємо листи-подяки від адміністрацій ВНЗ, де навчаються наші учні.

Всі ці досягнення стали можливими не лише завдячуючи наполегливій праці вчителів на уроках, а і ефективній організації діяльності в позаурочний час, що реалізується за рахунок варіативної частини навчального плану та гурткової роботи. В межах варіативної частини впроваджуються факультативні курси, які не просто закладають основи теоретичних знань, а допомагають учням систематизувати знання з інших наук, життєві спостереження й досвід, а також знання, здобуті в позаурочній роботі, із засобів масової інформації. У навчальному плані обов'язковими є дисципліни, які розширюють знання про різні галузі науки та сприяють розвитку інтересів учнів, їхньої профорієнтації, стимулюють інтерес до знань, розвивають і розширюють загальну культуру учня, надають можливість для пошуку та розвитку здібностей кожної дитини, а згодом – точніше обґрунтувати вибір спеціалізації.

У цьому навчальному році у школі працює 11 *факультативів* для учнів 5-11 класів (охоплено 163 учні) та 5 *курсів за вибором* для 9-11 класів (109 учнів). Серед них «Морально-етичне виховання», «Основи християнської етики», «Цікава економіка», «Зарубіжна література», «Основи споживчих знань», «Досліджуючи міжнародне гуманітарне право», «Фізика дивовижна», «Народні ремесла», «Основи культури мовлення», «Країнознавство» та інші. Також учні мають можливість розширити свої знання вивчаючи предмети за вибором, а саме:

- **початкова школа** (російська мова, сходи до інформатики);
- **основна школа** (російська мова, креслення, технології);
- **старша школа** (захист Вітчизни, технології).

Важливим завданням школи є створення розвивального середовища, за допомогою якого діти зможуть виявити свої здібності та спробувати свої сили не тільки в навчальній, а й у різних виявах позаурочної діяльності.

В умовах переходу школи до профільного навчання зростає необхідність допрофільної підготовки учнів через участь їх у різних видах *гурткової діяльності*. Обираючи той чи інший гурток або спортивну секцію, дитина вже вчиться робити свій вибір відповідно до своїх естетичних запитів, розвитку вмінь, таланту, бажання дізнатися і навчитися чогось нового. Водночас вибір гуртків дає дитині можливість протягом шкільного життя спробувати себе в багатьох видах діяльності, визначити коло своїх уподобань і нахилів задовго до вибору професії.

Отже, завданням допрофільної підготовки є створення у школі таких умов, за яких кожен учень знайшов би себе, зрозумів, до якої сфери діяльності він більше здібний та схильний.

Завданням гуртків є не тільки допомогти дитині знайти сферу її професійних уподобань, а й забезпечити певний рівень підготовки для вступу в той чи інший навчальний заклад. Випускники нашої школи є вихованцями дитячого спортивного ліцею в м. Київ, ВНЗ художньо-естетичного, хореографічного, спортивного спрямування.

Саме цьому завданню підпорядковано систему гурткової роботи нашої школи. У закладі щороку працює від 10 до 15 гуртків, які розвивають різнобічні здібності і обдарування учнів (науково-дослідницькі, комунікативні, творчі та образотворчі, літературні, музичні). Активно і творчо працюють діти у гуртках «Малюю світ», «Хоровий», «Дивовижний бісер», «Котигорошко», спортивних секціях та інших гуртках. Всього гуртковою роботою охоплено 189 (260) учнів. Особливо хочеться відзначити роботу гуртка «Кроки в журналістику», результатом роботи якого є шкільна щомісячна газета «Скріпка», яка є трибуною для вчителів, дітей та літописом основних шкільних подій.

Важливим аспектом діяльності у старшій (профільній) школі є *профорієнтаційна робота*, яка, на наш погляд, повинна бути складовою всієї системи організації профільного навчання, виконувати функцію підготовки особистості до свідомого вибору майбутньої професії.

У ході організації профільного навчання педагогічним колективом школи була розроблена модель профорієнтаційної роботи. Дана модель - це комплексна система заходів, спрямованих на забезпечення допомоги особистості в активному свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні.

Відповідно до розробленої моделі профорієнтаційна робота здійснюється, починаючи з початкових класів. Для кожної вікової категорії розроблені напрямки та шляхи їх реалізації. Так, для учнів 1 – 2 класів профорієнтаційна робота проводиться за напрямком «Професії наших батьків», під час якої у школярів формується позитивне ставлення до трудової діяльності, відбувається знайомство з професіями батьків. Учні 3 – 4 класів, працюючи у напрямку «Світ професій», розширюють свою уяву про світ професій. «Ким я хочу бути» - це напрямок профорієнтаційної роботи для учнів 5-7 класів. Тут відбувається усвідомлення учнями своїх інтересів, формуються основи професійної спрямованості. У 8-9 класах профорієнтаційна робота сприяє самовизначенню в галузі «людина – праця – професія», паралельно відбувається вивчення освітніх запитів учнів. У 10-11 класах профорієнтаційна робота проводиться за напрямком «Час діяти» - допрофесійна підготовка, яка завершується працевлаштуванням учнівської молоді.

Ці напрямки реалізуються через різні форми і методи профорієнтаційної роботи: творчі конкурси, тематичні лінійки та вечори, круглі столи, ділові ігри, екскурсії, захист проєктів, шкільний пресцентр, зустрічі з представниками соціальних служб, центру зайнятості, навчальних закладів різних рівнів акредитації, випускниками нашої школи.

Звичайно, допрофільне навчання обов'язково вплине на остаточний вибір учнями професії в дорослому житті. Для молоді характерно змінювати свої плани, часто вплив батьків визначає майбутнє дитини та й життя вносить свої корективи, які не завжди відповідають очікуванням молоді людини. Однак допрофільне самовизначення учнів необхідне – це актуальна потреба сьогодення, це шлях до саморозвитку, самопізнання, творчої самостійності, страхівка на майбутню конкуренцію в умовах ринкової економіки, особисте щастя.

Тому, запропонована організація виховної роботи в профільній школі, на наш погляд, сприяє створенню середовища для розвитку і саморозвитку особистості учня.

Наступне питання на якому хотілося б зупинитися це - **кадрове забезпечення.**

Сучасна профільна школа може відбутися тільки за наявності необхідних кадрів, здатних реалізувати програму вивчення профільних дисциплін і базових предметів відповідно до профілю навчання. Модернізація системи підготовки вчителя для роботи в профільних класах більшість науковців та фахівців розглядає як першочергову умову реалізації концепції профільного навчання в старшій школі. Зовсім не факт, що чим більше годин на тиждень закладено в навчальному плані, тим підготовка

учнів з предмета буде кращою. Профільна школа потребує особливих підходів. Учитель профільної школи має бути не просто фахівцем високого рівня, а й має забезпечувати варіативність, особисту і практичну орієнтацію освітнього процесу із введенням інтерактивних, діяльних компонентів. Він мусить уміти розвивати здібності і компетентності, необхідні для продовження навчання у відповідній сфері професійної освіти. Профілізація навчання висуває підвищені вимоги до професійної підготовки вчителя, його педагогічної компетентності, ерудиції, загальної культури.

О.А Захаренко писав: «Запалює той, хто сам горить. Особистість виховується особистістю, характер – характером. Не той учитель, хто вчить, а той, у кого вчать. У всьому ми повинні бути прикладом, виховувати словом і ділом. Не тільки на уроках – всією своєю поведінкою, всім своїм життям».

У нашій школі працює 32 педагогі: вища категорія, старший вчитель – 6; вища категорія – 4; I категорія – 17; II категорія – 3; спеціаліст - 2, - це вчителі-ентузіасти, які весь час перебувають у творчому горінні, у пошуку нових форм і методів навчальної діяльності, вірять у власні сили, у своїх вихованців і, зрештою, вірять у кінцевий успіх та активно діють. Більшість працівників школи – 99,7% - це спеціалісти з вищою освітою, один педагог має середню спеціальну освіту. За віком переважають учителі від 30 до 50 років, які мають педагогічний стаж роботи понад 10 років. Але працюють у школі й молоді вчителі, з яких формуються педагогічні кадри для школи майбутнього.

На часі питання про високий фаховий рівень учителів, робота з самоосвіти і підвищення фахової майстерності педагогічних кадрів.

У період реформування школи, коли майстерність учителя є основою забезпечення якісної освіти, адміністрація школи надає кожному вчителю можливість удосконалювати свою фахову майстерність на курсах підвищення кваліфікації та успішно проходити атестацію. Тому щороку 5-6 вчителів школи атестуються з підвищенням своєї кваліфікаційної категорії.

Особистий приклад учителя в усьому (у ставленні до справи, дітей, уміння поважати та в міру вимагати й допомагати) – невід’ємна якість компетентних професіоналів, якими, в переважній більшості, є педагоги нашої школи. Вони є постійними учасниками та переможцями районної виставки ППД «Освіта Маньківщини» та обласної «Освіта Черкащини», яскраво представляють свої напрацювання та здобутки на конкурсі «Учитель року», приймають активну участь у роботі науково теоретичних конференцій, інтернет семінарів тощо.

Учні люблять і поважають таких педагогів, бо вони несуть із собою радість, впевненість і ... педагогіку оптимізму та успіху.

Успішне та ефективне впровадження допрофільної підготовки та профільного навчання не можливе без сучасного ***матеріально-технічного забезпечення.***

У школі реалізується інноваційний підхід до створення сучасної матеріальної бази.

Ми маємо 24 затишних, естетично оформлених навчальних кабінетів, 2 комп'ютерні класи, кабінет інтерактивних технологій із сучасним мультимедійним обладнанням, великий актовий зал, 2 спортивні зали, бібліотеку, їдальню, кабінет соціально-психологічної служби, кабінет медичної сестри, працюємо над створенням методичного кабінету, що відповідає сучасним вимогам. Родзинкою нашої закладу є затишний зимовий сад, улюблене місце учнів, вчителів, гостей школи. Ми також маємо багато сміливих ідей та задумів, реалізація яких зробила б навчально-виховний процес значно ефективнішим, цікавішим як для учнів так і вчителів – це забезпечення кожного навчального кабінету принаймні одним комп'ютером, сучасні мультимедійні комплекси, аудіо акустичне обладнання, яке надало б можливості повніше розкрити творчі можливості та потенціали як наших вихованців так і педагогів, естетичне оформлення школи та пришкольньої території тощо. Це не мрії, а вимоги сучасності. Проте, це потребує значних коштів. Хотілося б, щоб більше було небайдужих до школи людей, підприємств, так як інвестиції в освіту, у виховання гармонійної, всебічно розвинутої, впевненої в собі особистості – це інвестиції у майбутнє нашої держави.

Одним із визначних напрямків успішної інноваційної діяльності школи в організації навчально-виховного процесу є **використання сучасних інформаційних технологій**.

Серед новітніх інформаційних технологій особливе місце посідає система інтерактивного мультимедіа.

В нашій школі кабінет інтерактивних технологій став дієвим помічником у роботі вчителів інформатики, географії, іноземної мови, художньої культури, образотворчого мистецтва, хімії, зарубіжної та української літератури. Використання комп'ютера та мультимедійного обладнання на уроках, зокрема систем вчительських та учнівських презентацій, відеоматеріалів, завдань тестового контролю призводить до підвищення якісного рівня використання наочності на уроці; підвищення продуктивності уроку; реалізації міжпредметних зв'язків; з'являється можливість організації проектної діяльності учнів, діти вчать публічно виступати з презентаціями, вести дискусії а значить підвищується їхній творчий, науково-дослідницький, пошуковий рівень.

І ще один дуже важливий фактор, який, на мою думку, є рушійною силою будь яких позитивних змін та новацій у навчально-виховному процесі – це психологічний клімат у школі, як у вчительському так і в учнівському середовищі. Коли поряд працює колектив односторонців, якими не керуєш, а з якими конструктивно співпрацюєш, який «загоряється» лише від однієї думки чи задумки, підхвачує, розвиває її, намагається будь-яку позитивну ідею втілити в життя не просто, щоб зробити, а щоб зробити якісно і отримати від цього задоволення, то починаєш розуміти, що слова «Школа – наш дім» - не пустодзвін, а реальна і більша частина життя кожного із нас. А особисто для себе, перебуваючи на посаді заступника протягом не такого тривалого часу, я переконалася в тому, як сказав відомий психолог

сучасності *Дейл Карнегі, що «ентузіазм – це не просто зовнішній прояв. Він виходить із глибини душі. Він народжений вашою любов'ю до справи, якою ви займаєтесь.»*

С.А.Крижановська

директор Колодистенської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ст. Уманської районної ради

НАВЧАННЯ НАБЛИЗИТИ ДО ЖИТТЯ

На даному етапі перспективного розвитку сільського навчального закладу педагогічний колектив Колодистенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів вважає, що впровадження профільного навчання дозволить у майбутньому підвищити рівень загальної освіти на селі. Профільне навчання спрямоване на формування ключових компетентностей старшокласників, набуття ними навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти. На мою думку, шкільна профілізація -найбільш перспективний крок для розвитку закладу.

Початковим етапом профільного навчання є формування простої цікавості до того чи іншого предмета, групи наук. Велику роль тут відіграє педагогічна майстерність вчителя, від діяльності якого залежить зацікавленість учнів в тій чи іншій сфері. Такий педагог, як Ушинський, велику увагу приділяв засобам та методам навчання. Це втілювалось в професійному навчанні. Хочу зазначити, що так зване профільне пізнання важливо формувати з молодшого шкільного віку. Саме молодший школяр проявляє неабиякий інтерес до трудової діяльності, яка займає значне місце в житті юної людини. Відповідно до цього в нашій школі допрофільне навчання складається з ІІІ етапів.

І етап – формування в молодших школярів ціннісного ставлення до праці, розуміння її ролі в житті людини й суспільства; формування інтересу до навчально-пізнавальної діяльності, яка залучає до посиленої практичної діяльності, як ігрової так і дослідницької.

ІІ етап – формування в учнів 5-7 класів мотивації в пізнавальній діяльності й інтересу до професійної діяльності, уявлення про свої інтереси та можливості.

ІІІ етап – уточнення освітнього запиту в учнів 8-9 класів на курсах за вибором: що відповідає інтересам і здібностям учнів, їх ціннісним орієнтирам.

Власне курси за вибором, факультативи, гурткова робота, я впевнена, допомагають учням нашої школи реально оцінити свої можливості і зорієнтувати їх на подальший вибір профілю навчання. Допрофільну

підготовку колектив Колодистенської загальноосвітньої школи здійснює за трьома напрямками:

1. Інформаційний:

- створення системи гуртків: «Квілінг», «Театр ляльок», «Художньої творчості», «Народознавчий», «Юрист», «Футбол», «Технічної творчості», «Авіамоделний», «Драматичний», «Юні літератори»;
- курсів за вибором: «Основи креслення», «Користувач ПК», «Крок до Європи», уроки для стійкого розвитку, «Футбол», «Ділове мовлення»;
- екскурсійної роботи, що дає можливість учням ознайомитися з різними видами професій, сферами виробництва. Це подорожі до лікарні, відділення зв'язку, магазинів, тракторного стану, автопарку, саду, лісу, поля, річки і т.д.);

2. Психологічний:

- психологічне тестування задля визначення здібностей, схильностей, інтересів.
- профорієнтаційні проекти (ярмарки професій, аналіз професіограм).

3. Діяльнісний:

- інтелектуальні ігри: «Найрозумніший», «Всезнайка», «КВК», «Брейн-ринг»;
- участь у виставках: «Наші захоплення», «Досягнення моєї родини»;
- творчі роботи: «Трудова біографія моєї родини», «Всі професії важливі, обирай свою»;
- участь у предметних олімпіадах.

Кілька років поспіль учні нашої школи займають призові місця з англійської мови, математики, біології, астрономії в II етапі Всеукраїнських предметних олімпіад та є дипломантами III етапу:

- активно працюють учні школи у роботі Малої академії наук за такими напрямками: педагогіка і психологія, фольклористика, українська література.

Отже, профільному навчанню повинна передувати добре організована допрофільна підготовка, яку гарантує основна школа, адже допрофільна підготовка є складовою профільного навчання. Головне – донести до школяра, що він обирає не професію, а лише профіль, за яким навчатиметься в старшій школі, словом, обирає напрямок своєї освіти після школи.

Профільна орієнтація як складова допрофільної підготовки зорієнтована на надання психолого-педагогічної допомоги учням у прийнятті рішення щодо вибору профілю навчання та створення умов для готовності підлітків до соціального, професійного і культурного самовизначення в цілому.

Забезпечення у старшій школі профільності навчання є пріоритетом змісту освіти. Запроваджена аналітично-діагностична і моніторингова

діяльність показала необхідність формування 10 класу з двох профілів навчання: філологічного та технологічного.

Варіативна складова старшої школи містить такі профілі:

- філологічний, що включає додаткові години для вивчення української мови та літератури (5годин), світової літератури (2 години).
- Технологічний, що має 7 годин трудового навчання, яке здійснюється на базі Рижавського міжшкільного навчально-виробничого комбінату, де діти здобувають такі професії: водія категорії «В», «С», тракториста, швеї та секретаря-референта.

Учні у визначений день діляться на дві групи і відвідують заняття згідно профілю.

Адміністрація школи усвідомлює, що грамотне, розумне впровадження допрофільної підготовки й профільного навчання збільшує ймовірність успіху в умовах конкурентної боротьби за кожную дитину, дає можливість залучити до процесу якомога більше учнів та заручитися підтримкою батьків.

Н.С.Кобець,

директор Кузьминогребельської загальноосвітньої
школи Христинівської районної ради

РІЗНОПРОФІЛЬНІ ГРУПИ – ШЛЯХ ДО ЯКІСНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Головною метою української системи освіти є створення умов для успішного навчання, виховання, розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися протягом життя. Це здійснюється впровадженням у шкільну практику диференційованого навчання. Воно покликане допомогти школі позбутися необхідності навчати всіх однаково, зменшити перенавантаження учнів, урахувуючи індивідуальні особливості, створити умови для самоствердження та самовираження кожної особистості. На рівні старшої школи ці завдання вирішуються в рамках профільної диференціації, що закріплено низкою державних документів: Законом України «Про загальну середню освіту», постановою Кабінету Міністрів України «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання», Концепцією профільного навчання в старшій школі (2009) та іншими розпорядчими документами.

Перехід школи на профільне навчання ставить учнів старших класів перед першим у їх житті серйозним вибором - треба визначити для себе напрямок подальшого навчання і майбутньої професії. Адже займатися тим, що тебе цікавить, приносить радість - одна з найважливіших умов відчуття життєвої повноцінності. Вибір навчального закладу, а згодом професії,

значною мірою впливає на все наступне життя молоді людини. Тут не можна покладатися на випадковість, квапитися. Необхідне найсерйозніше ставлення до цієї проблеми. Кожна людина, за словами Ніцше, повинна сама збудувати собі міст, по якому можна перейти життєвий потік. «Ніхто, крім тебе самого», - з упевненістю додає філософ.

Проте нашим дітям, яких ми так любимо опікати, можливо, в цій складній ситуації варто допомогти. І не останніми порадиниками наразі стають педагоги, бо й завдання школи полягає у виявленні інтересів школяра і його власних можливостей, сприяти розвитку вмінь учня приймати оптимальні рішення в різних життєвих ситуаціях.

Тут доречно згадати слова Е.Хемінгуея: « Кожна людина народжується для якогось діла». Для якого саме? Коли повинна знати людина про це діло, виявити інтерес до нього? І чи не найважливіше – вчасно визначитися, до якого ж діла готуватися?

Розв'язати цю проблему і покликане профільне навчання, яке міцно увійшло в життя сучасної української школи, і вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що старша школа повинна бути профільною

Дуже непросто виконати це завдання у звичайній сільській середній школі, де відсутні паралельні класи, де найбільша наповнюваність у старшій школі становить 15-16 учнів, де не дуже достатнім є матеріальне забезпечення, та й підбір педагогічних кадрів, якщо бути відвертими, іноді бажає бути кращим.

Отож, навчання за одним із запропонованих напрямів: суспільно-гуманітарним, філологічним, художньо-естетичним, природничо-математичним, технологічним, спортивним.

Звичайно, це є щорічною проблемою, певно, не тільки для нашого педагогічного колективу сільської школи, в якій навчається 130 учнів, із них старшокласників – четверта частина. І головна проблема полягає не в тому, щоб здійснювати профільне навчання в середині навчального закладу чи за його межами, а в тому, як його здійснювати – за мережевим принципом, виходячи з інтересів закладу, чи за елективним, виходячи з інтересів старшокласників і їх батьків.

Ми не можемо бути школою з профільними класами, що готує старших школярів до вступу у конкретні заклади середньої і вищої професійної освіти, і школою з профільними класами, що забезпечує поглиблене вивчення ряду предметів без орієнтації на конкретний заклад професійної освіти, бо при цьому виникає ряд недоліків у навчанні. Це і недостатність кадрових і матеріальних ресурсів безпосередньо нашої школи; це й ігнорування або не повне врахування інтересів учнів і їх батьків; це й неможливість для учнів поміняти профіль в ході навчання (а раптом щось не складеться?); врешті це підходить лише для великих шкіл, де є можливість створити хоча б декілька паралельних старших класи.

Тому наш педагогічний колектив скористався можливістю створення в однокласній старшій школі різнопрофільних груп за рахунок використання годин варіативної складової. При цьому базове ядро

навчальних предметів вивчається усіма учнями класу за єдиними навчальними програмами, а частина часу (близько 20 відсотків) - окремо у групах за програмами відповідних профілів (напрямів). Ми створили профільні групи в межах одного класу і повноцінне навчання десятикласників у відповідності з вибором ними предметів для поглибленого вивчення. Така можливість у нас появилася тільки тому, що до 10 класу 2012-2013 навчального року подали заяви 16 учнів.

Групи сформували за двома профільними напрямами – біотехнологічним та іноземної філології. Формування груп розпочалося ще під навчання у 9 класі, а після випуску ми активізували цю роботу з випускників основної школи, які вирішили продовжити своє навчання в 10-11 класах. Цей процес тривав в липні і в першій половині серпня. Групи комплектувалися на суто добровільній основі з максимальним врахуванням профільних інтересів учнів та їх батьків. Активну консультаційну допомогу останнім надала соціальний педагог, яка ще в січні-лютому останнього року навчання дітей в основній школі провела з ними поглиблене дослідження на предмет вияву їх профільних і професійних нахилів.

Наступним етапом роботи з комплектування груп було анкетування учнів і батьків з метою з'ясування їх профільних пріоритетів. При формуванні динамічних профільних груп враховувався також рівень навченості учнів за попередній навчальний рік. Бралися до уваги їх навчальні досягнення і результати ДПА, а також результати моніторингу рівня навченості дев'ятикласників з окремих предметів, який здійснюється постійно в II семестрі.

Після проробленої роботи з батьками та дітьми, прийшли до висновку, що найоптимальнішим варіантом буде дво профільний клас із вивченням двох іноземних мов в одній групі (у школі умовно називаємо їх філологами) та біотехнологічний (біологи).

Наш навчальний план має такий вигляд.

Складено за Типовим навчальним планом
однокомплектних загальноосвітніх навчальних
закладів з українською мовою навчання
(біотехнологічний та іноземної філології
профілі), затвердженими наказом МОН України
від 27.08.2010 р. № 834 (додаток 15)

**Робочий навчальний план
Кузьминогребельської загальноосвітньої школи I-III ступенів
з вивченням двох профілів на 2012-2013 навчальний рік
(п'ятиденний робочий тиждень)**

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
	10 клас		
	Усім класом	Біотехнологічний	Іноземної філології
Українська мова	-	1	2
Українська література	2	-	-
Іноземна мова	-	3	5

Друга іноземна мова	-	-	3
Світова література	-	1	3
Історія України	1	-	-
Всесвітня історія	1	-	-
Громадянська освіта: правознавство	1	-	-
Художня культура	0,5	-	-
Математика	-	-	3
Алгебра	-	2	-
Геометрія	-	2	-
Біологія	-	5	1,5
Географія	1,5	-	-
Фізика	2	-	-
Хімія	1	-	-
Екологія	-	2	-
Інформатика	1	-	-
Технології	1	-	-
Фізична культура	2	-	-
Захист Вітчизни	1	-	-
Разом	15	16	17,5
Факультативи	Українська мова «Орфографічний практикум»		0,5
	Історія України «Європейські студії»	0,5	
Години на підсилення інваріантної складової	Художня культура	0,5	
	Захист Вітчизни	1	
Гранично допустиме навантаження на учня		33	33
Всього фінансується			51

Наш розклад для учнів 10 класу має такий вигляд:

Дні тижня	№ уроку	10 клас Профілі Іноземної філології Біотехнологічний
понеділок	1	Фізика
	2	Українська мова / Алгебра
	3	Геометрія / Українська мова
	4	Англійська мова / Біологія
	5	Інформатика
	6	Географія
	7	Фізична культура
вівторок	1	Художня культура
	2	Іспанська мова / Геометрія
	3	Алгебра / Екологія
	4	Англійська мова / Біологія
	5	Англійська мова / Біологія
	6	Українська література
	7	Захист Вітчизни

середа	1	Хімія
	2	Історія України
	3	Світова література / Англійська мова
	4	Іспанська мова / Світова література
	5	Правознавство
	6	Фізична культура
четвер	1	Географія
	2	Українська мова / Алгебра
	3	Біологія / Геометрія
	4	Англійська мова / Біологія
	5	Українська література
	6	Геометрія / Англійська мова
	7	Світова література / Українська мова (ф)
п'ятниця	1	Фізика
	2	Українська мова / Алгебра
	3	Геометрія / Українська мова
	4	Англійська мова / Біологія
	5	Інформатика
	6	Географія
	7	Фізична культура

При використанні двопрофільності в одному класі ми, насамперед, зберегли статус школи. При традиційній класно-урочній формі організації навчального процесу маємо більш персоналізовані групові заняття. Збережено контингент школи. І найголовніше: максимально враховано побажання дітей та їхніх батьків при організації профільних груп. Ще одне, що, мабуть, намаловажливе: дитина матиме змогу перейти в іншу профільну групу, якщо, наприклад вивчення двох іноземних мов для неї буде заважке чи зміняться її профільні орієнтири на майбутнє.

Маємо, звичайно, і певні труднощі, і найбільша з них – матеріальне-навчальне забезпечення для біотехнологічної групи. Постійно доводиться шукати препарати для проведення практичних та лабораторних робіт.

Проте динамічні профільні групи, що створюються в межах одного навчального закладу і класу, дають набагато більше плюсів в плані забезпечення якості освіти, ніж мінусів. І всі плюси значно вагоміші, ніж мінуси.

Про якісь вагомі результати в навчанні говорити ще рано, проте цікаво спостерігати за філологами, які крім англійської мови почали вивчати й іспанську, і відрадно, що їх це не втомлює (чого, правду кажучи) учителі побоювалися. Цікаво й біологам, тому що мають можливість поглиблено осягати глибину цікавої природничої науки.

Улюблений актор багатьох старшокласників Джонні Деп стверджує, що знайти себе неможливо - себе можна тільки створити. Наш педагогічний

колектив хоче допомогти дітям як у обранні своєї стежини, так і твердої ходи по ній.

С. О.Коваленко

директор Козацької загальноосвітньої школи
I–III ступенів Звенигородської районної ради

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Пошук, навчання, виховання і розвиток обдарованих дітей та молоді розглядається як безперевний процес формування творчої особистості, розвиток культурного та інтелектуального потенціалу України, стимулювання творчого самовдосконалення, задоволення потреб особистості у професійному самовизначенні.

Кожна дитина повинна отримати в школі можливість для свого розвитку, формування творчої особистості.

Зміни, що відбуваються в суспільстві, не можуть не впливати на процес формування життєвих цінностей кожної людини. Соціальні труднощі, матеріальні негаразди ускладнюють проблему вибору майбутньої професії. Учні часто вибирають не той навчальний заклад, де вони дійсно хотіли б навчатись і який найбільше відповідає їхнім природним даним та інтересам. Ще й досі низьким залишається рівень інформаційного забезпечення процесу професійного самовизначення та відсутність у більшості молодих людей практичного досвіду. Добре організована та змістовна система професійної орієнтації молоді дозволяє запобігти виникненню подібних проблем.

Ідеї профільного навчання міцно увійшли в життя сучасної української школи. Вже ні в кого не викликає сумніву той факт, що старша школа повинна бути профільною.

Профілізація школи – це один із шляхів забезпечення однакового доступу до освіти кожному учневі. Профільне навчання спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти. Головними шляхами реалізації є – створення незалежної матеріальної бази, підготовка вчителів, здатних забезпечити відповідний рівень профільного навчання, науково-методичне забезпечення і, що головне задоволення в освіті потреб учнів і держави в цілому.

Однак профілізація в умовах сільської школи має свої особливості:

- 1) Практика показує, що сільська школа в більшості випадків – єдиний освітній заклад у селі. Крім того, вона одно – чи навіть може бути, мало комплектною, що не дає можливості створити декілька профільних класів. Тому доводиться вибирати один профіль навчання, який враховує можливості школи, але не може задовольнити індивідуальні освітні потреби всіх школярів.

Як вирішити цю проблему?

- 2) Однопрофільність тягне за собою і те, що зміст освіти в сільському закладі повинен бути варіативним, багаторівневим. Адже там є учні з низьким рівнем навчальних досягнень, або які не будуть в майбутньому пов'язувати свою професійну діяльність з обраним у школі.
- 3) Проблемою для вчителів сільської місцевості, на плечі яких ліг тягар роботи у профільних класах, є і науково-методична.

Звичайно, учителі можуть користуватися інформацією з Інтернету. Але його використання є ще недостатнім через низький рівень комп'ютерної підготовки самих вчителів та низькою швидкістю обміну даними самої мережі. Підвищення загального рівня є можливим лише за умови наявності комп'ютера з підключенням до мережі Інтернет у кожного вчителя дома, що, погодьтеся, залишається проблематичним для вчителя сільської школи.

Сільська школа — це унікальне явище, тому що школа в селі — це соціокультурний, освітній центр, який акумулює духовність і традиції, національну ментальність і звичаї народу. Якщо живе школа, триває життя села. Через складну демографічну ситуацію сьогодення породило нове поняття — малочисельна школа.

Специфіка навчального процесу в загальноосвітній малочисельній школі сільської місцевості зумовлена малою наповнюваністю класів, що має як позитивні, так і негативні наслідки.

Серед позитивних виділимо наступні: 1) доброзичлива атмосфера в класі;

- 2) підвищена увага вчителя, інтенсивність педагогічного спілкування;
- 3) довірливі взаємовідносини з учнями, оперативна педагогічна допомога їм;
- 4) співробітництво і співтворчість з учителем;
- 5) надання переваги самостійній навчально-пізнавальній діяльності;
- 6) повнота та об'єктивність оцінки знань.

Але мала наповнюваність класів у загальноосвітній школі сільської місцевості має й певні недоліки. У класах з малою наповнюваністю інколи відсутні лідери. У зв'язку з цим часто навчальний процес збіднюється, відсутність високого емоційного настрою негативно впливає на працездатність учнів. Навчальна діяльність школярів в умовах малої наповнюваності класів постійно знаходиться під контролем учителя. Поряд з перевагами такої роботи, учні часто перебувають у напруженому стані протягом усього навчального дня, що зумовлює підвищену втомлюваність, яка проявляється до кінця уроків. Цей фактор може негативно впливати на прагнення навчатися і, як наслідок, на глибину знань.

Слід зазначити, що раціонально налагоджена організація навчального процесу в малочисельній школі завжди пов'язана з ефективно поставленою індивідуальною роботою. За спостереженнями педагогів, проблемно-пошукові методи, методи навчальних дискусій у малочисельній школі є менш ефективними через низьку активність учнів, відсутність можливості

розвивати динамічність, так як для цього повинні бути два-три сильні учні (їх може взагалі не бути).

Сільська школа не повинна наслідувати міську, а йти своїм шляхом, можливо, навіть притаманним лише цій школі. Системоутворюючим чинником профільного

навчання в загальноосвітній школі сільської місцевості за даними нашого дослідження є учитель, педагогічний колектив, глибоке розуміння вчителями необхідності та сутності профільного навчання, бажання знайти найефективніші шляхи задоволення освітніх потреб кожного учня, власна ініціатива, творчість. Адже реформувати освіту лише урядовими постановами неможливо, ініціатива повинна йти від учителя, конкретного педагогічного колективу.

Урахування всіх цих чинників вимагає пошуку шляхів організації профільного навчання в класах з невеликою наповнюваністю учнів. Адже якщо йти шляхом створення однопрофільних шкіл у сільській місцевості, то нівелюється сама ідея профільного навчання, адже індивідуальні освітні запити школярів у таких школах не можуть бути задоволені. Якщо ж ідею профільності навчання реалізувати лише шляхом зовнішньої форми організації профільного навчання – створення опорної старшої школи, яка „виконує роль „ресурсного центру” в об’єднанні кількох загальноосвітніх навчальних закладів”, то враховуючи наповнюваність класів у сільській школі ресурсний центр буде однопрофільним, у кращому випадку матиме два профілі навчання, що не дозволить задовольнити освітні запити всіх школярів.

Ураховуючи специфіку сільської школи зміст освіти в загальноосвітньому навчальному закладі сільської місцевості повинен бути варіативним, багаторівневим, що зумовлено, по-перше, неможливістю створення різних профільних класів, по-друге, великою різноманітністю природних задатків, інтересів, нахилів, здібностей, здатності до навчання школярів у одному класі.

Необхідно також зазначити, що профільний характер повинна мати також позаурочна виховна робота, яка доповнює навчальну і перетворює її в цілісний освітній процес.

Козацька загальноосвітня школа I–III ступенів за технологічним напрямком працює починаючи з 2003 року, коли до школи надійшов перший комп’ютерний клас, що дало змогу ввести до варіативної складової навчального плану старшої школи предмет „Інформаційні технології” і тим самим задовольнити бажання учнів школи та батьків розширити можливості оволодіння комп’ютерною технікою. Не залишилися без уваги і учні середньої ланки тому, що обов’язковою умовою, як на нашу думку, профілізації школи є допрофільна підготовка не тільки у 8 – 9 класах, а й у 5 – 7 класах, яка здійснюється з метою професійної орієнтації учнів, сприяння у виборі нами напряму професійного навчання у старшій школі.

В нашій школі ця проблема була вирішена шляхом введення до навчального плану починаючи з 5 класу і закінчуючи 8 класом факультативного курсу «Основи інформатики».

Разом з тим, учні школи отримали чудову можливість вести науково-дослідницьку роботу тому, що всі вчителі школи прийняли участь в навчанні за програмою „Intel – навчання для майбутнього”.

Тому коли стало питання вибору профілю, за яким буде працювати школа з 2010 року, з метою вивчення освітніх запитів учнів в школі, було проведено анкетування учнів старшої школи та 8-9 класів, проведено бесіди, діагностику наявності в учнів відповідних умінь і навичок. За результатами анкетування 45% учнів обрали природничий напрямок, 30% - спортивний, 20% - гуманітарний і 5% захотіли більш глибоко вивчати математику. Результати анкетування підтвердили і батьки. Проте серед навчальних предметів переважна більшість учнів школи висловили думку поглибити свої знання саме з інформатики, а тому як результат сьогодні школа працює за інформаційно-технологічним напрямком.

Крім того хочеться зазначити, що за останні чотири роки випускники нашої школи стовідсотково є студентами вищих навчальних закладів України і 65% з них стають студентами тих вищих навчальних закладів, в яких профільюючими є природничі науки: Черкаського інженерно-технологічного університету, Черкаського педагогічного університету, Уманської та Вінницької сільськогосподарської академії, Київського політехнічного інституту, Київського авіаційного інституту, Київської аграрної академії, Київського автодорожнього інституту, Уманського педагогічного університету ім. П. Тичини.

Отже, у проблемі профільного навчання в школах сільської місцевості багато питань. Але вирішивши сьогодні питання організації профільного навчання школа сільської місцевості матиме власний шлях розвитку, де метою її стане загальна мета сучасної освіти – створити найкращі умови для самопізнання, саморозвитку, а потім і самореалізації власної сутності кожної особистості.

О.П.Пустовойт

директор Хмільнянського навчально-виховного комплексу
«Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа
I-III ступенів» Канівської районної ради

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, ДОСВІД

В останні роки відбулись суттєві зміни в суспільно-економічному житті України. Зміна пріоритетів, перехід до ринкових відносин, виникнення ринку праці вимагають нової концепції профорієнтації як невід’ємної ланки системи відтворення трудових ресурсів.

Протягом кількох поколінь у людях не сформована орієнтація на стабільність, притаманна низька адаптація до соціальних зворушень, неготовність активно вирішувати проблеми власної долі. Це викликало необхідність переорієнтації соціально-педагогічних установок у свідомості молодих людей і працівників з "інфантильного", "гвинткового" підходу до вибору професії і працевлаштування до активного пошуку, самореалізації в професійній діяльності.

Все це є передумовами розробки нового підходу до функціонування системи профорієнтації.

Професійна орієнтація – це система заходів, спрямованих на забезпечення активного, свідомого професійного самовизначення та встановлення особистості з урахуванням своїх можливостей та індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці для повноцінної самореалізації в професійній діяльності.

Під професійним самовизначенням розуміється не одноразовий вибір професії, а перманентний процес самопізнання, формування інтересів, основних та резервних професійних намірів, перспективи, визначення напрямків перекваліфікації, які проходять через усі етапи навчальної та трудової діяльності людини.

Профорієнтаційна робота передбачає формування у молоді професійної перспективи – розгорнутих у часі життєвих планів, спрямованих на вибір професії і ствердження себе як суб'єкта професійної діяльності.

Головною метою української системи освіти є створення умов для успішного навчання, виховання, розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися протягом життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. Реалізації даної мети сприяє впровадження в шкільну практику диференційованого навчання. Однією з форм зовнішньої селективної диференціації є профільне навчання.

Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів і створення умов для навчання відповідно до професійного самовизначення, що забезпечується шляхом змін у темі, змісті та структурі організації навчання.

Профілізація сільської школи – це один із шляхів модернізації освіти на селі. Не секрет, що сільський учень значно обмежений у виборі індивідуального освітнього простору через слабку матеріально-технічну базу школи, відсутність психологічної підтримки, права вибору форми навчання, вчителя, віддаленість від соціально-культурних центрів, поліфункціональність діяльності школи, безальтернативність професійного самовизначення. Профільне навчання дає змогу допомогти учневі розірвати це замкнене коло, пізнати себе і максимально розвивати свої нахили, природні задатки, здібності, здобути освіту, яка б відповідала реаліям життя.

Створення профільних класів зумовлено:

- змінами у суспільному та економічному житті держави;

- зацікавленістю суспільства у формуванні нового покоління, здатного до свідомого вибору;

- необхідністю здобуття освіти, яка б відповідала реаліям життя;

- неможливістю засвоєння у повному об'ємі інформації кожною людиною, обсяг якої стрімко зростає кожного року тощо.

Згідно з Концепцією профільного навчання в старшій школі нашого закладу відповідальність за організацію та контроль навчально-виховного процесу покладається на директора та заступника з навчально-виховної роботи. Головне завдання адміністрації полягає у створенні умов, механізмів щодо самореалізації учнів.

МЕТА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У структурній моделі організації роботи над науково-методичною проблемою школи «Педагогічна майстерність вчителя – важливий чинник самоорганізації високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі» профілізація навчального процесу є одним із основних напрямків діяльності.

Мета організації профільного навчання: забезпечення можливостей для рівного доступу сільського учня до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки; виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання, адаптованої до умов постійно-змінюваного сучасного суспільства.

Для цього створено нормативно-правове забезпечення профільного навчання.

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті.

2. Концепція загальної середньої освіти.

3. Нова редакція Концепції профільного навчання у старшій школі затверджена Наказом МОН України № 854 від 11.09.09 року

4. Закон України "Про загальну середню освіту".

5. Наказ МОН України «Про затвердження типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеню» від 27.08. 2010 № 834

6. Навчальні програми МОН України з предметів для класів із відповідним профілем навчання.

7. Статут Хмільнянського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів» Канівської районної ради Черкаської області.

Профільність навчання визначалась з урахуванням освітніх потреб учнів, кадрових можливостей, матеріальної та навчальної бази закладу.

На загальношкільних батьківських зборах у грудні 2007 року було обговорено, а потім рішенням педагогічної ради закладу у лютому 2008 року затверджено нормативні документи щодо організації профільного навчання в Хмільнянському навчально-виховному комплексі - обрано технологічний напрям, інформаційно-технологічний профіль.

Щороку до 25 серпня на підставі заяв батьків видається наказ по закладу про організацію профільного навчання в поточному році, проводяться анкетування, тестування, діагностування, моніторингові відстеження рівня навчальних досягнень учнів 9-го класу.

На основі Типових навчальних планів, розроблених і затверджених Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, складається робочий навчальний план з повною реалізацією і детальною конкретизацією варіативної частини щодо обраного профілю навчання. Відповідно до базового навчального плану, методичних рекомендацій МОНМС України, Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників педагоги добирають програми, підручники, навчальні посібники, які мають гриф Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, наявні у бібліотечному фонді школи, а також науково-методичну літературу, дидактичні матеріали, планують організацію навчального процесу в профільному класі.

На серпневій педраді приймається рішення щодо оцінювання знань учнів із спецкурсів. У нашій школі рівень знань із спецкурсів не оцінюється, лише в кінці семестрів та за рік виставляється позначка "зараховано", - "не зараховано". Профільний клас ділиться на групи при вивченні інформатики. Контроль за результатами навчання учнів профільного класу здійснюється шляхом моніторингу якості та результативності знань (двічі на рік – у листопаді та березні проводяться контрольні зрізи знань за завданням дирекції школи з профільних дисциплін), у 11 класах враховуються також результати державної підсумкової атестації. Державна підсумкова атестація в профільному класі обов'язково (рішенням педради) проводиться з профільних предметів. Важливою складовою результативності навчання учнів профільних класів є участь в олімпіадах (шкільний, районний, обласний етапи) з базових дисциплін, участь в інтелектуальних конкурсах, підготовка і захист наукових робіт, проектів. Цікавою формою організації позакласної роботи з учнями профільних класів, профорієнтаційної роботи є щорічна презентація профільного класу перед батьками, учнями, жителями мікрорайону. Аналіз вступу учнів профільних класів до вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, подальших досягнень випускників говорить про високий рівень знань та соціальну адаптацію цих учнів.

Адміністрація визначила основні напрямки науково-методичного забезпечення профільного навчання та розробила систему заходів:

- діагностика профільних інтересів учнів та формування на її підставі профільних класів;

- підготовка вчителя до роботи за різнорівневими освітніми програмами;

- навчання педагогічного колективу проектної діяльності;

- приведення діяльності шкільної методичної служби у відповідність до завдань профільного навчання.

Одним із завдань нашого закладу є пошук талановитих дітей та уміле включення їх у творчий процес. Для цього важливо своєчасно

помітити та створити умови для розвитку талантів, сприяти інтелектуальному розвитку учнів, підтримувати їх творчість.

Для управлінського забезпечення профільного навчання велике значення має співпраця з вищими навчальними закладами та установами, які беруть участь в організації та запровадженні профільного навчання. Так, наш заклад співпрацює з Білоцерківським національним аграрним університетом та Київським національним університетом імені Тараса Шевченка в питаннях профорієнтаційної зорієнтованості випускників та здійснення їх підготовки до вступу на денну та заочну форми навчання, спільне проведення на базі закладу інтелектуальних конкурсів та змагань з метою виявлення здібної та талановитої молоді.

Результатом цієї роботи стало те, що 75 % випускників закладу щороку вступали до вищих навчальних закладів, що сприяло створенню в селі авторитету профільних класів, сформувався відповідний кадровий контингент, був накопичений навчально-методичний досвід роботи в "спецкурсах". У 2011 році вперше учні нашої школи взяли участь у обласному етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики та посіли 8 місце. У 2012 році учень 11 класу Красовський Павло посів 3 місце в обласному етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади із інформаційних технологій.

ЗАВДАННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ:

1. Забезпечення поглибленого вивчення окремих предметів програми повної загальної освіти.
2. Сприяння однаковому доступу до повноцінної освіти різними категоріями школярів.
3. Створення умов для подальшої професійної підготовки, вибору професії або сфери діяльності.
4. Формування системи уявлень, цілісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок.
5. Виховання любові до праці, забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення, формування адаптованої особистості.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Хмільнянський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів» функціонує як загальноосвітній навчально-виховний заклад із профільним навчанням у школі III ступеня та допрофільного підготовчого в школі I-II ступенів. Структуру профільного навчання складають:

Класи профільного навчання: 10-11 клас, напрямок профілізації: - технологічний (навчальні профілі: інформаційно-технологічний);

На базі профільних класів вивчаються спецкурси: "Основи комп'ютерної графіки», «Основи комп'ютерних презентацій», «Бази даних», «Основи Веб-дизайну», «Microsoft EXCEL у профільному навчанні».

Базовий навчальний план школи III ступеню складається для профільних класів згідно Типового навчального плану для профільного навчання на III ступені загальноосвітніх навчальних закладів.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У школі II ступеню профільне навчання організовано через факультативи, предметні гуртки, предметні олімпіади, індивідуальні заняття з предметів.

На базі 9-го класу працюють факультативи з інформатики "Допрофільна освіта" (1 год)

8-го класу – "Основи інформатики" (1 год).

7-го класу – "Основи інформатики" (1 год).

6-го класу – "Користувас ПК" (0,5 год).

5-го класу - "Користувас ПК" (0,5 год).

Крім того, на базі школи працює комп'ютерний гурток "У вирі комп'ютера", який відвідують учні 5-9 класів.

У школі I ступеню профільне навчання здійснюється шляхом організації курсів за вибором «Сходінки до інформатики».

ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

Широке використання тестів навчального характеру.

Проектна методика.

Тренінгові методики.

Методики розвитку критичного мислення.

Інтерактивні форми навчання.

Система індивідуальних занять.

Навчально-виробнича практика для учнів профільних класів проводиться згідно профілів навчання у вигляді практикумів.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

1. Діагностика учнів 8-9-х класів з метою виявлення здібностей для обґрунтованої орієнтації на профіль навчання.

2. Діагностика професійної підготовки вчителів, що працюють у профільних класах.

3. Забезпечення підвищення кваліфікації вчителів (курсова перепідготовка в ОШППО м. Черкаси, самоосвітня робота).

4. Винесення питань організації та контролю за забезпеченням профільного навчання на засідання методичної ради школи (двічі на рік).

5. Проведення засідань педради з питань профільного навчання: "Обдаровані діти: стратегія і тактика роботи педагогічного колективу"; "Шляхи реалізації завдань розвитку допрофільних та реалізація профільних інтересів учнів".

6. Проведення педконсіліуму з питань адаптації учнів 10-х класів до навчання в школі III ступеню.

7. Проведення методичних нарад, нарад при директору з питань планування роботи в профільних класах, факультативів, курсів за вибором.

8. Участь учителів, що працюють у профільних класах, у роботі шкільних та районних майстерень педагогічної творчості, семінарах-практикумах, студіях "Майстер-клас".

9. Моніторинг рівня навчальних досягнень учнів профільних класів.

10. Моніторинг якості та результативності роботи вчителів - предметників, які працюють у профільних класах.

11. Моніторинг участі та результатів участі учнів профільних класів у шкільних, районних, обласних олімпіадах з базових дисциплін.

12. Спрямування методичної роботи школи на ознайомлення, вивчення та апробацію інтерактивних методик інноваційних технологій роботи з учнями в процесі організації профільного та до профільного навчання.

13. Навчання вчителів, які викладають у профільних класах за програмою «Intel. Навчання для майбутнього» та курсу «Microsoft із цифрових технологій».

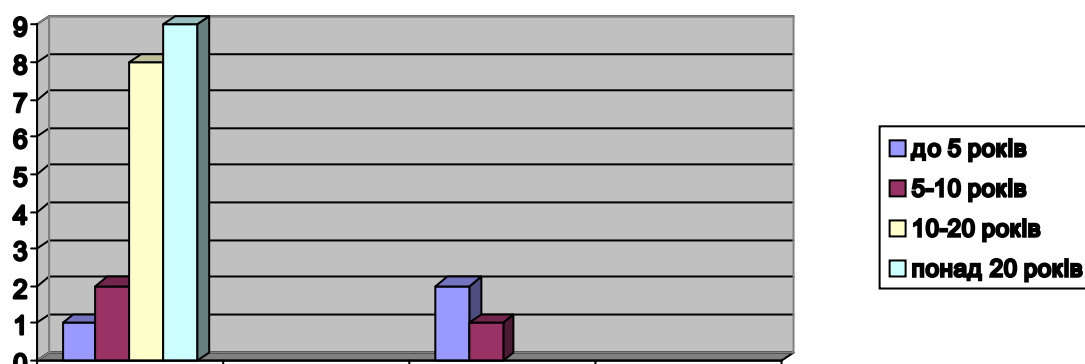
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Однією з вирішальних умов реалізації Концепції профільного навчання є комплексне розв'язання питань, пов'язаних із кадровим забезпеченням профільної школи. Адже через діяльність педагога зміцнюється інтелектуальний та духовний потенціал нації, відбувається становлення громадянина як особистості та фахівця.

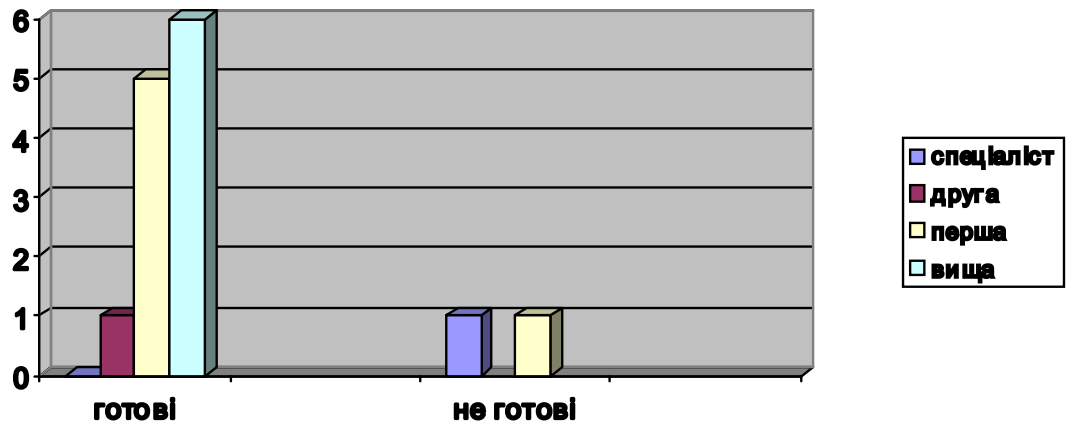
При організації профільного навчання в школі важливу роль відіграє питання забезпечення досвідченими кадрами. Сучасна профільна школа може відбутися тільки за умов наявності необхідних кадрів, здатних реалізувати програму вивчення профілюючих дисциплін і базових предметів відповідно до профілю навчання.

У школі працює 22 вчителі; з них спеціалістів вищої категорії – 6; I категорії – 5; II категорії – 1. Мають звання "Учитель-методист" – 1, "Старший учитель" – 7.

Діаграма готовності вчителів до реалізації завдань профільного навчання за стажем роботи

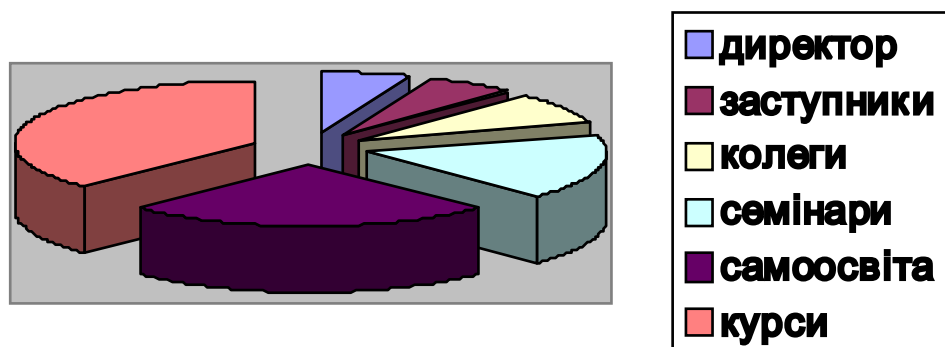

Діаграма готовності вчителів до реалізації завдань профільного навчання за категорією

Для роботи у профільних класах залучаються педагоги, яким притаманні глибоке знання предмету, накопичений досвід роботи з обдарованими дітьми; які відзначаються творчим підходом до організації навчально-виховного процесу, мають авторські розробки систем уроків, впроваджують інноваційні технології. Крім того, враховується рівень загальної культури, знання основ психології, доброзичливе ставлення до дітей, уміння впливати на духовний стан та розвиток особистості учня.

Діаграма очікування вчителями реальної допомоги в реалізації профільного навчання

Для більшості вчителів (47 %) інформаційним центром, що формує у педагогів уміння вирішувати педагогічні проблеми, виступає інститут післядипломної освіти, на базі якого проводяться курси підвищення кваліфікації. Четверта частина (25%) сподівається лише на себе, розраховуючи на наявність відповідної науково-методичної літератури. 17% вчителів наголосили на значній ролі районних семінарів. І насторожує той факт: лише 10% педагогів сподіваються отримати допомогу від директора

школи та його заступників, до безпосередніх обов'язків яких входить підвищення кваліфікації вчителів.

Усі форми внутрішкільної методичної роботи спрямовано на науково-методичне та інформаційне забезпечення впровадження в процес навчання інноваційних технологій, досягнень науки і культури.

Відповідно до вимог Концепції профільного навчання важливим аспектом діяльності педагога є самовдосконалення. Основними завданнями заходів, спрямованих на здійснення цієї діяльності, є включення педагога в процес підвищення кваліфікації: це докурсова та післякурсва підготовка, робота над власною методичною темою, стажування, творчі звіти, наставництво, опрацювання фахової літератури.

Але не все так добре в реалізації заходів «Концепції профілізації старшої школи». Одним із невирішених питань залишається забезпечення учнів старшої школи підручниками, довідниковою літературою, відсутність авторських програм спецкурсів та факультативів.

Для організації психолого-педагогічного супроводу профільного навчання в школі працює практичний психолог.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Психолого-педагогічний супровід – це професійна діяльність дорослих, які взаємодіють з учнями у шкільному середовищі.

Практична реалізація профільного навчання неможлива без належної підтримки психологічної служби. Професійна діагностика дає змогу визначити взаємозв'язок можливостей особистості з різними сферами життєдіяльності. Отримані діагностичні дані використовуються в індивідуальній роботі з учнями, консультуванні батьків. Метою діагностичного мінімуму є одержання інформації про особистісну готовність школяра до першого етапу професійного самовизначення – профільного навчання. Діагностичний мінімум проводиться за двома напрямками: психологічне обстеження старшокласників і експертне опитування батьків. Психологічне обстеження учнів відбувається за такими методиками:

- рівень інтелектуальної готовності: методика "ШТРР" (дозволяє визначити рівень інтелектуального розвитку і оцінку схильності до гуманітарного, технічного і суспільно-наукового профілю), опитувальник Р. Кетелла 16-ФО-187-А;

- професійна направленість особистості: методика "ОПГШ" (опитувальник професійної готовності школярів), тест Голланда, методика ОДАНІ – 2;

- мотиваційна готовність: (анкета старшокласника "Я і зміст мого життя", "Карта інтересів", методика "Що вас цікавить");

- емоційно-вольова готовність: (опитувальник "Самооцінка вольової регуляції"; методика "Тепінг-тест");

- рівень комунікативної готовності: методика КОС-2;

- анкети для батьків.

Методика "ОДАНІ-2" будується на змістовному диференціюванні запитань за трьома ступенями. Запитання першого ступеня спрямовані на первісну розвідку сфери інтересів учня, на орієнтоване виявлення його переваг, його байдужості, його відмов. Якщо позитивні відповіді на запитання першого ступеня підтримуються позитивними відповідями на запитання другого ступеня, то, можна вважати, що учень діє як суб'єкт-діяч, на відміну від суб'єкта-споглядача. На третьому ступені запитань виявляється активний прояв особистості в тому чи іншому напрямку його інтересів. Така ступенева будова аркуша відповідей дозволяє простежити за індивідуальними проявами руху інтересів в кожній групі – від його зародження до його практичної реалізації. Відображення інтересів учня за методикою "ОДАНІ-2" є неоціненним методичним матеріалом для класного керівника. Він дає змогу краще і повніше розгледіти індивідуальні психологічні особливості своїх учнів: їх пізнавальну спрямованість, широту або вузькість діапазону їх інтересів, інтенсивність прояву тих чи інших інтересів, внутрішню (якісну) характеристику кожного з виявлення інтересів. При щорічному повторенні дослідження наочно виявляється динаміка розвитку чи деградації поля інтересів кожного учня. Методика Д.Голланда визначає ступінь зв'язку типу особистості з сферою професійної діяльності, до якої у неї є природні нахили. Виділяється шість типів особистості: реалістичний, інтелектуальний, соціальний, конвенційний, підприємницький, артистичний. З точки зору вибору професії, сутність методики Голланда полягає в тому, що успішність професійної діяльності, задоволеність нею і залежать, у першу чергу, від відповідності типу особистості типові професійного середовища. Проводяться дослідження пізнавальних потреб учня шляхом спостереження. Психолог на основі спостережень, бесід з учителями, батьками повинен вибрати відповідне питання анкети. Це дослідження дає змогу визначити показник інтенсивності пізнавальної потреби. У 9 класах проводилось дослідження за методикою "Що вас цікавить?" Аналіз змісту відповідей дав змогу визначити характер навчально-пізнавальних мотивів учня, наявність у нього певних нахилів. Анкета "Що мені подобається?" Л.А.Йоваша включає 150 питань, що позначають різні види діяльності. Вона дає змогу перевірити і з'ясувати інтереси учнів, визначити професійну спрямованість. У професіях, що за своїм змістом пов'язані з активною взаємодією людини з людиною, провідними професійно значущими якостями – є комунікативні та організаційні здібності. Тому методика КОС-2 дозволяє виявити психологічну структуру даних здібностей, виявити такі їхні компоненти, які можуть бути індикаторами відповідних здібностей. Слід зауважити, що ця методика виявляє лише наявний рівень прояву комунікативних і організаторських схильностей особистості, а не виконує безумовно функції прогнозу розвитку або гальмування цих схильностей. Методика "Топінг-тест" дає змогу виявити лабільність і силу нервової системи. За цією методикою лабільність нервової системи визначається кількістю стимулів, на які нервова система здатна відповісти за

одиницю часу. Чим вище показники лабільності, тим вищий психічний стан людини, тим швидші її психомоторні й психічні реакції. На основі одержаних результатів можна робити такі прогнози: у людини з сильною нервовою системою можна прогнозувати добру пам'ять, високу потребу в стимуляції, потяг до розвитку, високу стресостійкість, слабку тривожність, а люди із слабкою високочутливою системою мають добру логічну пам'ять, слабку стресостійкість, високу тривожність. Анкета "Я і зміст мого життя" допоможе виявити домінуючі ціннісні орієнтації учнів.

ВИСНОВОК

Запровадження профільного навчання в сільській загальноосвітній школі викликає ряд проблем. Головна з них - профілізація суперечить фундаментальному принципу "рівний доступ до якісної освіти". Звичайна сільська школа може запропонувати своїм старшокласникам один, максимум два профілі. Тому задовольнити інтереси 10, 15 чи 20 учнів неможливо. Навіть вивчивши запити всіх учнів, школа обирає профіль за більшістю голосів та власними можливостями. Інші повинні будуть вивчати поглиблено ті предмети, які їм в такому об'ємі не потрібні, і які не будуть потрібні при ЗНО. Тому випускник сільської школи не може рівноцінно конкурувати з випускниками міських профільних класів, окрім того, він повинен витратити свій час і зусилля на вивчення поглиблено тих предметів, які йому не потрібні, адже бали за атестат при вступі в вуз ніхто не відміняв. Окрім того, в кожному класі є учні, які не опановують предмети на поглибленому рівні, але, в даній ситуації, повинні відвідувати всі уроки, "виснажуючи" себе, вчителів, заважаючи іншим.

З іншого боку - профільна школа дає можливість кожному учневі реалізувати особистісний потенціал і резерви. Але для реалізації профільної освіти школа повинна мати відповідну матеріальну базу, майстерні, клуби, спортивні зали. Діяльність педагогів-новаторів повинна супроводжуватися постійним науково-методичним пошуком. Профільний характер повинна мати також позаурочна виховна робота, яка доповнює навчальну і перетворює її в цілісний освітній процес. Роль учителя профільного предмета є вирішальною, бо вчитель суттєво впливає на вибір дитиною майбутньої професії. Тому це має бути творча особистість, що постійно працює над собою, шукає нові підходи, оновлює варіативну частину змісту матеріалу, оперативно реагує на потреби регіону, постійно удосконалює форми і методи навчання.

Але хочу зауважити, що як для сільської школи, то це питання досить суперечливе і проблематичне. Є ряд суттєвих проблем. Скажімо, як бути з профільним навчанням, де немає паралельних класів. Не секрет, що у загальноосвітніх навчальних закладах з малою наповнюваністю з утворенням профільних груп потреби у фінансуванні збільшуються у 2 рази на клас у залежності від кількості груп та кількості курсів за вибором. А у нас таких шкіл чимало.

Наступне. А чи доречно використовується варіативна частина навчального плану (я маю на увазі – все для розвитку здібностей дитини), адже при поділі класу на групи вся варіативна частина йде на допрофільну підготовку. А чи у всіх школах є така, як слід, матеріальна база? Думаю, що ні. Адже на рівні Міністерства освіти і науки України визнається, що матеріально-технічне забезпечення шкільних кабінетів не перевищує 20 відсотків до потреби (на мою думку, і 20 відсотків немає).

Сьогодні позиція відділу освіти Канівської райдержадміністрації така: держава повинна бути зацікавлена у створенні на селі шкільних освітніх округів (ШОО), бо це не міф, а реалії поліпшення і якості сільської освіти, і доступу до якісної освіти сільської дитини. При інтегруванні шкіл є можливість вибору профілів, проведення належної допрофільної підготовки. Але і тут є ціла низка проблем різного характеру, як от: втома, пов'язана з переїздом дітей до опорної школи, необхідність швидкої адаптації до навчання у новій школі, спілкування з учнями різних шкіл. Але їх потрібно вміти долати, і тут не випадковими людьми повинні бути і шкільні психологи, і вчителі, і батьки. Добре зерно повинно і гарно прорости.

І ще однією думкою хочу поділитись з вами: для вирішення такої серйозної справи дуже важливо мати однодумців-меценатів. Отож, щось зроблено, але ми свідомі того, що зроблено ще досить і досить мало. Хотілося б, щоб ми усі були не спостерігачами, а активними учасниками реформи сільської освіти. І ще, як кажуть, у народі: «Спішити потрібно, але розумно».

Отож, як говорив экс-міністр освіти і науки С.Ніколаєнко: «Реалії є такими, що там, де з одного боку створено належну матеріальну базу, та, з іншого, є добрий вчитель – буде й профільне навчання».

Г.В. Дерев'янка,
заступник директора з навчально-виховної
роботи Бобрицького НВК «Дошкільний навчальний
заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ст.»
Канівської районної ради

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У СУЧАСНІЙ СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Для ефективного впровадження будь-якого нового кроку в процесі реформування школи потрібні широкі практичні пошуки. Зараз на порядку денному реформи – впровадження профільного навчання.

Профільне навчання – нова справа. Вона має перспективи. А значить – є мета його впровадження. Треба намітити шляхи і йти до цієї мети.

Профільне навчання створює сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів. Профільне навчання

найповніше реалізовує принцип особистісно зорієнтовного навчання, що значно розширює можливості учня у виборі власної траєкторії.

Сучасний випускник, вступаючи у самостійне життя, відчуває на собі труднощі чітко визначених життєвих орієнтирів та суттєву розбіжність між змістом життя і змістом того, чого навчали в школі.

Подолати прірву між освітою і вимогами сьогодення має реформування освіти, одним із напрямів якого є перехід до профільного навчання, що передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів і створення умов для навчання відповідно до їхнього профільного самовизначення.

Саме профільне навчання забезпечує можливості для рівного учнівської молоді до неперервної освіти протягом життя, до набуття навичок самостійної дослідницько-пошукової діяльності.

Який же стан реалізації профільного навчання на сьогодні у звичайній сільській школі? З якими труднощами стикаються педагоги у своїй діяльності?

У Бобрицькому навчально-виховному комплексі навчаються 115 школярів, тому учні 10-11 класів навчаються за одним профільним напрямом (філологічний профіль). Цей напрям визначався з урахуванням таких чинників:

- освітні запити учнів та їх батьків, їх інтересів та життєвих планів;
- кадрового і матеріально-технічного забезпечення;
- специфіки регіону, його інтелектуального і культурного потенціалу.

Під час формування профілів навчання перш за все бралися до уваги результати діагностики схильності учнів (72%) та кадрове забезпечення закладу разом із готовністю учителів до викладання у профільних класах (65%). При проведенні анкетування 89% учнів 10-11 класів вибрали філологічний профіль навчання.

Учителів-філологів, викладачів української мови і літератури у процесі профілізації належить одна із провідних місць, адже коли заходить до класу, то, за словами Б. Степанишина, «розпочинається священне дійство, ім'я якому урок, кермо планети і доля людства, його майбутнє саме в руках учителя».

В умовах поступового переходу старшої школи до профільного навчання актуально звучить проблема якісної розробки та наповнення системи навчання української мови як профільного предмета в класах філологічного профілю. У класах філологічного профілю рідна мова освоюється одночасно як предмет вивчення та засіб навчання. Що зумовлює своєрідність побудови змісту навчання та добір відповідних форм його реалізації. Курс мови в класах філологічного профілю містить розширені відомості із загального мовознавства, у ньому здійснюється послідовна реалізація принципу історизму шляхом упровадження методично та науково адаптованих, приступних для розуміння учнями етимологічних матеріалів, він супроводжується використанням завдань дослідницько-пошукового характеру, за допомогою яких формуються вміння самостійно здобувати нові

знання, працювати з науковою та довідковою літературою різних жанрів. Загалом поглиблений курс вивчення української мови має стимулювати інтерес старшокласників до слова, створювати належні умови для його щонайглибшого осягнення, сприяти розвитку філологічного мислення. Також слід зауважити, що поглиблений курс української мови не повинен обмежуватися засвоєнням лише додаткової літератури про мову теоретичного характеру, а вибудовуватися з паралельним поглибленням і вдосконаленням мовленнєвої підготовки школярів, не передбачати самого лишень побільшення обсягів засвоєного учнями теоретичного матеріалу, а створювати умови для вироблення відповідних практичних навичок з мови, уміння використовувати набуті знання в практичній мовленнєвій діяльності. Форми реалізації профільного навчання і умови діяльності вчителя-філолога

Навчальна діяльність:

- розширене вивчення української мови і літератури;
- поглиблене вивчення української мови і літератури у 8-9 класах;
- факультатив «Ділове мовлення»;
- курс за вибором «Культура мовлення і стилістика», «Народознавство»;
- рівнева диференціація.

Позакласна діяльність:

- народознавчий гурток, гурток «Проба пера»;
- олімпіади, конкурси, МАН;
- тижні української мови і літератури;
- робота з обдарованими учнями (працює творча група вчителів).

Позашкільна діяльність:

- регіональні конкурси, олімпіади;
- куточок «Українська світлиця», філіал музею В.Затулівітра;
- екскурсії;
- зустрічі з поетами-земляками.

Особистісно зорієнтоване навчання як шкільна система (проблема школи)

- Методичне забезпечення(розробка календарних і позаурочних планів, гуртків; підготовка і роздрукування дидактичних матеріалів (пам'ятки, різномірівневі завдання, картки оцінювання).
- Технологічний блок(впровадження технологій ОЗОН, оволодіння прийомами інтерактивного навчання).
- Організаційний блок (взаємовідвідування уроків; робота у творчих групах; проведення бесід з учнями і батьками).
- Психологічні основи (консультативний супровід шкільного психолога; забезпечення психологічної готовності вчителів; спостереження за учнями).

Маємо непогані результати: учні школи є переможцями II і учасниками III турів Всеукраїнської олімпіади з української мови і літератури.

2007-2008 н.р	2008-2009н.р.	2009-2010н.р.	2010-2011н.р.	2011-2012н.р.

1		1	1	1

У 2008 році учениця 11 класу Власенко Юлія стала переможцем II і III етапів Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика та учасником IV етапу.

У 2009 році учениця Шаповал Катерина стала переможцем II і учасником III етапів Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

Наші учні є постійними учасниками і переможцями районних конкурсів: «Тарасові шляхи» і конкурсу імені Катерини Піки (канівської поетеси).

2007-2008 н.р	2008-2009н.р	2009-2010н.р.	2010-2011н.р.	2011-2012н.р.
2	3	2	1	3

Всі учні навчально-виховного комплексу успішно складають ЗНО. За останні 5 років жоден випускник не мав оцінок низького рівня успішності.

Змістовим ядром поданої системи роботи є розвиток ціннісно-емоційної сфери особистості, формування комунікативної і літературної компетенцій, наповнення процесу навчання особистісним смислом, підтримка індивідуальності, неповторності кожного учня, формування готовності до розв'язання життєво важливих проблем, професійного самовизначення

К. М. Яценко,
директор Степанківської загальноосвітньої
школи I-III ст. Черкаської районної ради

ПРОФІЛІЗАЦІЯ В ШКОЛІ-СВІДОМА ПІДГОТОВКА УЧНІВ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Школа в житті людини займає сьому частину його тривалості. Сьогодні у школі відтворюються всі процеси, які відбуваються в суспільстві, що потребує великих змін у підході до виховання та освітнього рівня молодого покоління.

Реформування освіти в нашій країні спрямоване на відродження національної культури, виховання освічених громадян, спроможних розвивати та примножувати її багатства; формування творчої особистості, становлення морального й фізичного здоров'я, підвищення ефективності освіти в Україні до рівня світових стандартів.

У сучасному світі важливо, щоб освіта давала людині нові життєві стратегії, життєву компетентність, сприяла мобільності її соціальної поведінки, тому що саме це дозволяє особистості подолати кризові настрої, обрати свій шлях у професійному зростанні.

Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі та організації навчального процесу.

Мета профільного навчання - забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж усього життя, виховання особистості, здатності до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. Профільне навчання спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

Профільність старшої школи створює сприятливі умови для формування в молодих людей свідомої мотивації до майбутньої професійної діяльності. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, збільшуючи відповідальність учня за вибудову особистої освітньої траєкторії.

Профільне навчання повинне підсилити орієнтацію загальної середньої освіти на життєве та профільне самовизначення особистості в умовах ринку праці та професій. Ефективність організації профільного навчання визначається широтою вибору профілів та неформальним підходом школи до розподілу учнів за профілями навчання. Перед школою гостро постає актуальне питання: як здійснити правильний вибір моделі організації профільного навчання? Це питання може бути вирішене різними шляхами.

В умовах сучасної школи найбільш прийнятним є саме універсальне профільне вивчення шкільних дисциплін за рівнями складності, оскільки воно не вимагає створення нових організаційних, кадрових структур, суттєвих матеріальних витрат для облаштування нової навчальної бази, а лише потребує перебудови методичної роботи вчителів для розширення навчально-методичного різнорівневого забезпечення навчального процесу і ефективного використання наявної бази школи.

З 2004 року в Степанківській загальноосвітній школі I-III ступенів запроваджено профільне навчання. Основну увагу приділено філологічному профілю (українська філологія), хоч три останні роки функціонує ще і гуманітарний профіль (історичний напрям).

Чому в школі запроваджено саме філологічний профіль? Анкетування учнів показало, що саме цей профіль потрібний учням. На загальношкільних батьківських зборах проведено анкетування батьків, які виявили бажання, щоб їхні діти більше вивчали українську мову, бо це предмет, який обов'язковий при вступі у всі навчальні заклади різних рівнів акредитації. Школа має добрий кадровий потенціал. Це Брик Марія Юхимівна, вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель, Відмінник освіти України, Яценко Катерина Миколаївна, вчитель

української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель, Відмінник освіти України, Трубенко Любов Василівна, вчитель української мови та літератури першої кваліфікаційної категорії, Сіренко Тетяна Григорівна, вчитель української мови та літератури першої кваліфікаційної категорії, Мандзик Лариса Володимирівна, вчитель української мови та літератури першої кваліфікаційної категорії. Матеріальна база школи відповідає майже всім вимогам щодо впровадження філологічного профілю.

На мою думку, профілізація вивчення української мови необхідна умова диференціалізації. Мета профільного навчання української мови сільської школи полягає у формуванні інтелектуально-розвиненої, високоморальної, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка вільно володіє виражальними засобами сучасної української літературної мови, її стилями, готова до подальшого професійно орієнтованого навчання і спроможна самостійно визначати цілі самонавчання, самовиховання, саморозвитку й діяльнісно реалізувати їх. У класах філологічного профілю рідна мова освоюється одночасно як предмет вивчення та засіб навчання, що зумовлює своєрідність побудови змісту навчання та добір відповідних форм реалізації.

Курс мови в класах філологічного профілю містить розширені відомості із загального мовознавства, і загалом стимулює інтерес старшокласників до слова. Також значно зростає обсяг самостійної навчальної діяльності школярів та збільшується часове забезпечення – 4 години в класах філологічного напрямку, що зумовлює своєрідність побудови навчального процесу та сприяє введенню факультативів та курсів за вибором: „Практикум з правопису української мови”, „Синтаксис складного речення”, „Основи культури мовлення”, „Теорія української літератури”, „Українська мова. Курс довузівської підготовки”, „Українознавство”, „Розвиток зв'язного мовлення”. За останні три роки в школі введено ще й гуманітарний профіль (історичний напрям) Чому виникла така потреба? По-перше, це бажання батьків і учнів, по-друге, покращилась матеріальна база школи і по-третє, це кадровий ресурс: Гончаренко Ольга Іванівна, вчитель історії та правознавства вищої кваліфікаційної категорії, Біда Володимир Петрович, вчитель географії вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель. Ці педагоги – люди творчі, з великою відповідальністю ставляться до своєї роботи. Кожному профілю передуює поглиблене вивчення того чи іншого предмету, також введені курси за вибором: „Людина відкриває Землю”, „Мої Черкаси”, „Моя Черкащина”, „Історія першої половини ХХ-століття в особах”, „Спеціальні історичні дисципліни”.

Сьогодні наша звичайна сільська школа має два класи з поглибленим вивченням української мови і літератури та географії. Це дає змогу учням правильно розкрити свої природні здібності. Профільне навчання у старшій школі забезпечує належний рівень готовності випускників до зовнішнього

тестування, високий рівень опанування предметом і подальше його вивчення в ВНЗ на належному рівні.

І все-таки є небезпека того, що профільна освіта старших школярів може виявитися „суто педагогічним заходом” у рамках звичного „школоцентризму”, тобто без зваженого врахування прогнозів на 10-15 років, структури ринку праці й зайнятості, без компетентної думки соціологів, демографів, економістів і, звичайно, регіональних та місцевих керівників. Факт профільної освіти створює прецедент суспільно-державного управління підготовкою конкурентноздатних трудових ресурсів, національних та місцевих.

Слід відзначити, що профільна освіта стає й стане „першою ластівкою” реформування загальної середньої освіти, невідворотність якого стає очевидною попри шанобливе ставлення до корисної консервативності освіти загалом. Хочемо ми того чи ні, реалії постмодернізму, глобалізації, інформатизації та зміни характеру праці все одно продиктують жорстокі вимоги до загальної середньої освіти, бюджетні інвестиції в яку мають через 15-20 років давати прибуток в національній економіці.

Отже, сьогодні профільність - це необхідність, це – веління часу. І ми можемо по праву сказати, що система нашої освіти вважається найкращою з своїми плюсами і мінусами. Напрацьований досвід організації профільного навчання дає змогу визначити позитивні надбання та проблеми практичного застосування.

Т.І.Горбенко,
директор Червонослобідської загальноосвітньої
школи I-III ступенів Черкаської районної ради

ПРОФІЛІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ – ВИМОГА ЧАСУ

Одним із пріоритетних завдань реформування сфери загальної середньої освіти в Україні є організація профільного навчання старшокласників. Актуальність такого навчання зумовлена потребами сьогодення – посиленням ключової ролі школи у професійному визначенні старшокласників, створенням умов для розвитку соціально сформованої адаптованої до життєвої самореалізації особистості, здатної ефективно працювати та навчатися упродовж усього життя. Основними нормативними документами, що регламентують реформування освіти в Україні, законодавчо закріплено нові підходи до організації освіти у старшій школі. У Державній національній програмі "Освіта. Україна ХХІ століття" (1993); Законах України: "Про освіту" (1991), "Про загальну середню освіту" (1999); Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа) (2001); Національній доктрині розвитку освіти (2002); Концепції профільного навчання у старшій школі (2003), Галузевій Програмі впровадження профільного навчання на

2008-2010 роки (2008) визначено основні стратегічні завдання реформування системи освіти та сфери загальної середньої освіти, визнано організацію профільного навчання актуальним і своєчасним шляхом розбудови вітчизняної старшої школи.

Фактично, перспектива профілізації старшої школи – вимога часу. Модернізація системи освіти у сучасних умовах має полягати передовсім у посиленні її практичної спрямованості через формування здатності суспільної самореалізації учнівської особистості.

Разом з тим, на шляху успішної реалізації Концепції профільного навчання маємо достатню кількість проблем.

Сутність, мета і принципи організації профільного навчання, які визначені вказаною концепцією є такими, що передбачають врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів; створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі та організації навчального процесу.

Високоякісна реалізація цього завдання є можливою лише за умови багаторівневого диференційованого (або, щонайменше, дворівневого) підходу до визначення подальшої освітньої профілізації учнів старшої школи відповідно до їх професійних нахилів, суспільних орієнтирів, що, в свою чергу, є можливим лише за наявності паралельних класів.

Проте відсутність такої можливості в однокласній сільській школі – не привід відмовлятися від профілізації освітньої системи, оскільки саме профільне навчання не спричиняє звуження освітнього рівня та суттєво не може вплинути на погіршення знань учня з навчальних дисциплін, що не передбачені профільною спрямованістю навчального закладу. Однак вибору напрямку профілізації у однокласній школі має передувати глибокий комплексний аналіз рівня освітніх уподобань учнів з одного боку та якості педагогічного кадрового потенціалу з іншого боку. Аналіз цих факторів слід проводити комплексно, оскільки формування нахилів учнів визначається саме рівнем викладання тієї чи іншої навчальної дисципліни.

Реалізація проекту профільного навчання у Червонослобідській ЗОШ I-III ступенів №1 також визначалася системним підходом до аналізу зазначених чинників. Щоправда, при виборі напрямку освітньої профілізації старшої школи у 2005 році існувала можливість реалізації диференційованого підходу через наявність паралельних класів у навчальному закладі.

За наслідками проведеного анкетування батьків учнів, вивчення освітніх уподобань дітей та аналізу кадрового педагогічного потенціалу у 2005 році школа обрала природничий профільний напрям, який із 2009-2010 навчального року був реорганізований у біолого-хімічний і визначав пріоритетність у поглибленні вивчення біології. Учні паралельного класу навчалися за універсальним напрямком. Очолила роботу з профільного вивчення природничих наук вчитель біології, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, Заслужений учитель України Носаєва Ірина Петрівна. В

основі її роботи – забезпечення загальноосвітньої профільної підготовки учнів із біології, розвиток навичок самоосвіти, проведення експерименту й аналізу його результатів, вмінь застосувати біологічні знання на практиці, підготовка до подальшої професійної освіти та професійної діяльності. Ірина Петрівна систематично відшукує та надає перевагу методам і формам навчання, які сприяють активізації самостійної пізнавальної діяльності учнів: проблемні лекції, лабораторно-практичні заняття, семінари-дискусії, аналіз конкретних ситуацій, методи комп'ютерного моделювання, імітаційні ігри тощо. Характерною ознакою цих форм та методів роботи є їх практична спрямованість, покликана не лише активізувати інтерес до вивчення предмета, а й виробити розуміння у свідомості учня щодо подальшого ефективного використання набутих ним знань.

Для учнів, які за наслідками анкетування, особистих освітніх уподобань та побажань батьків планували своє навчання у старшій школі за програмою біолого-хімічного профілю, у 9 класі була організована допрофільна підготовка: вони, крім поглибленого вивчення біології, опрацьовували курс за вибором «Генетика людини».

Це було зумовлено підвищенням зацікавленості учнів до даної дисципліни, що простежувалося як на зростанні загального рівня успішності учнів з предмету (показник успішності учнів зріс з 7,3 до 8 балів), так і в поліпшенні якості рівня участі учнів у предметних олімпіадах, конкурсах із біології та участі робіт учнів у конкурсі науково-дослідницьких робіт Малої академії наук. Учні школи – неодноразові учасники та призери обласних та Всеукраїнських предметних олімпіад, конкурсів, дійсні члени Малої академії наук, а з 2002 року брали участь у Всеросійській біологічній олімпіаді і у 2007 році загальна кількість учасників становила 23 особи. Майже всі вони отримали сертифікати за особливі успіхи, а учениця школи Супрун Ольга стала учасником фінального туру олімпіади, що проходив у м. Пушино Московської області.

Результативність роботи учнів у вивченні біології природно визначила їх подальшу професійну спрямованість. Так за аналізований період близько сорока учнів школи пов'язали свою подальшу професійну діяльність з біологією, переважна більшість із яких свідомо обрали професію медичного працівника.

Освітня профілізація школи не повинна зумовити звуження спеціалізації загальноосвітнього навчального закладу. Тому адміністрація школи спільно з педпрацівниками мають створювати умови для поглибленого вивчення інших навчальних дисциплін. Пріоритетність вивчення іноземних мов та наявність висококваліфікованих працівників – вчителів вищої категорії Кузькіної Світлани Юріївни та Гаврюшової Людмили Михайлівни зумовила організацію поглибленого вивчення англійської мови з першого класу.

Разом з тим, результати аналізу проведеного психологічною службою школи, показники успішності учнів за підсумками навчальних досягнень учнів визначають тенденцію до зниження загального рівня успішності з

природничих дисциплін. Натомість простежується тенденція до поліпшення зацікавленості учнів навчальними дисциплінами художньо-естетичного спрямування. Тому, враховуючи побажання батьків та учнів школи, викладені в письмових зверненнях, виходячи з анкетування учнів та результатів психологічних досліджень та наявності кваліфікованих педагогічних кадрів, на черговій педагогічній раді школи було прийнято рішення про організацію навчання за програмою художньо-естетичного профілю. У навчальному плані 11 класу, який продовжує роботу за біолого-хімічним профілем, організовано роботу факультативу «Розв'язування задач з генетики», завданням якого є практичне вивчення одного з найскладніших та найцікавіших напрямків біології.

Незважаючи на перспективу зміни профілю освітньої діяльності старшої школи, з метою забезпечення принципу наступності у навчанні, збереження та подальшого розвитку діяльності школи з поглибленого вивчення біології на базі навального закладу організовано роботу міжшкільного факультативу «Узагальнення з курсу біології», учасниками факультативу є учні Червонослобідських загальноосвітніх шкіл I-III ступенів № 1 та № 2. Метою діяльності факультативу є поглиблене вивчення курсу та забезпечення довузівської підготовки. Успішна реалізація цього проекту має послугувати створенню експериментального майданчика для подальшого впровадження міжшкільного профільного навчання, що зможе належним чином задовольнити вимоги практичної спрямованості освітніх послуг та визначити профільні орієнтири навчальних закладів на тривалий період.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОПП
Зам. № 1274 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1

